

Vuoden 2026 talousarvioehdotuksen yhteydessä käsiteltävät valtuusto- ja kuntalaisaloitteet sekä niihin annetut vastaukset

Koonti

Valtuustoaloitteet

Kasvatus- ja opetuslautakunta

Valtuustoaloite Tampereen varhaiskasvatuksen työntekijöiden hyvinvoinnin edistämiseksi – Saana Kuusipalo ym. (TRE:5839/01.00.01/2024)

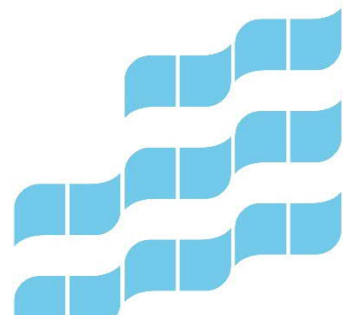
- Työntekijöiden hyvinvoinnin edistämiseksi on käytössä olemassa olevia toimenpiteitä, joista on kerrottu aloitteeseen annetussa vastauksessa. Talousarvioehdotus ei sisällä uusia kustannuksia lisääviä ehdotuksia.

Valtuustoaloite matalan kynnyksen liikunta- ja hyvinvointiohjauksesta varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstölle – Anna Moilanen ym. (TRE:4884/01.00.01/2024)

- Talousarvioehdotus ei sisällä määrärahaa aloitteen toteuttamiseksi.

Valtuustoaloite varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kirjallisuuskasvatuksen ja monilukutaidon tukemisen rahoittamiseksi – Minna Minkkinen ym. (TRE:1171/12.00.01/2025)

- Talousarvioehdotus ei sisällä määrärahaa aloitteen toteuttamiseksi.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Valtuustoaloite alle 18-vuotiaiden vähävaraisten nuorten liikunnan ja harrastamisen edistämiseksi – Mahmoud Machaal ja Ulla Kampman ym.
(TRE:1177/12.00.01/2025)

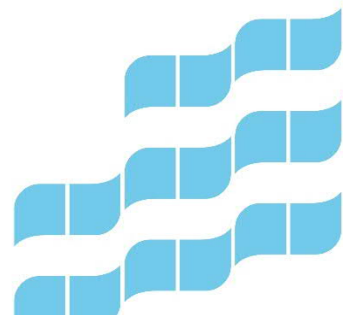
- Talousarvioehdotuksessa ei ole varattu rahoitusta lainattavien liikuntavälineiden hankkimiseen. Kaupunki on jo edistänyt vähävaraisten nuorten liikuntaa ja harrastamista useilla toimenpiteillä, joita jatketaan, kehitetään ja laajennetaan aloitteeseen annetun vastauksen mukaisesti.

Valtuustoaloite kädentaitopajojen toiminnan jatkamiseksi – Ulla-Leena Alppi ym.
(TRE:1168/12.00.01/2025)

- Talousarvioehdotus mahdollistaa toiminnan siirtämisen ja kehittämisen. Toteutus edellyttää sisäisen vuokrauksen muutoksia ja kulttuuri- ja liikuntarahaston hyödyntämistä.

Valtuustoaloite Koukkuniemen vanhainkodin juhlatalon säilyttämiseksi ikäihmisten tapahtumien pitopaikkana – Petri Siuro ym.
(TRE:1725/05.00.01/2025)

- Talousarvioehdotus ei sisällä määrärahaa aloitteen toteuttamiseksi.

Asunto- ja kiinteistölautakunta

Valtuustoaloite kaupunginosahankkeiden turvaamiseksi ja kehittämiseksi

17.3.2025 TRE:1726/10.00.01/2025

- Talousarviossa on varattu määräraha kaupunginosakehittämisen pitkäkestoisen toimintamallin poikkihallinnolliseen koordinointiin, toimintasuunnitelman edistämiseen ja asukas- ja toimijayhteistyön tukemiseen kohdealueilla. Lisäksi kaupunginosatoimintaan voi hakea tukea lautakuntien myöntämien avustusten kautta. Asukaslähtöinen toiminnan tukeminen otetaan huomioon kaupunginosakehittämisen jatkotyössä ja pormestariohjelman mukaisessa yhteisöllisten kohtaamispaikkojen kehittämistyössä.

Yhdyskuntalautakunta

Valtuustoaloite vesikelkkamäen rakentamisen selvittämiseksi Tampereelle –

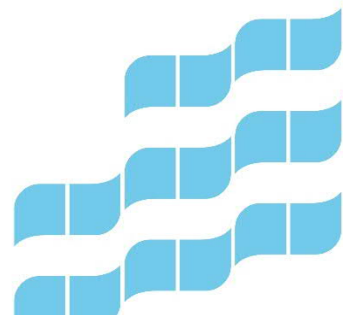
Joonas Kiviranta ym. TRE:4053/10.00.01/2023

- Talousarvioehdotus ei sisällä määrärahaa aloitteen toteuttamiseksi.

Valtuustoaloite Tammipuiston kehittämiseksi – Mahmoud Machaal ym.

TRE:3913/10.00.01/2024

- Vuoden 2024 aikana Haiharankankaan penkit peruskorjattiin, ja samalla alueelle lisättiin muutamia penkkejä. Katutaiteeseen tehdyt taulut ovat alueella toistaiseksi. 'Tammipuisto' muistolaatta puhdistetaan ja se otetaan normaalin kunnossapidon piiriin. Muut valtuustoaloitteessa esitetyt toimenpiteet eivät sisälly talousarvioehdotukseen.

Valtuustoaloite koirapuiston perustamiseksi Linnainmaan – Leinolan alueelle –
Aila Dünder-Järvinen TRE:4881/10.00.01/2024

- Talousarvioehdotus ei sisällä määrärahaa aloitteen toteuttamiseksi. Koko kaupunkia verkostollisesti tarkasteltaessa Atala-Linnainmaa on tarkoituksenmukainen sijainti koirapuistolle. Uuden koirapuiston esittäminen on suunnitteilla aikaisintaan vuoden 2027 talousarvioon.

Valtuustoaloite mikrometsien lisäämiseksi Tampereelle – Oras Tynkkynen ym.
TRE:706/11.00.01/2025

- Hervantajärven asuinalueelle Hakkisenpuistikkoon toteutetaan vuoden 2025 aikana mikrometsä. Talousarvioehdotus ei sisällä uutta erillistä mikrometsähanketta.

Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta

Valtuustoaloite selvityksen tekemiseksi Tampereen seudun joukkoliikenteen esteettömyydestä ja saavutettavuudesta - Tiina Mikkonen ym.

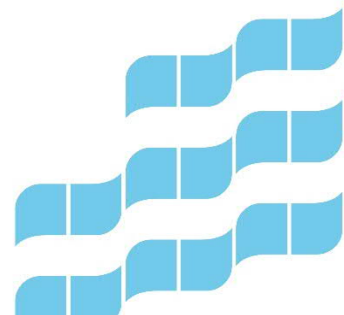
TRE:1172/08.00.01/2025

- Joukkoliikenteen talousarviossa on varauduttu aloitteessa esitetyn selvityksen tekemiseen vuoden 2026 aikana. Käynnissä olevia, esteettömyyttä ja saavutettavuutta parantavia toimenpiteitä edistetään suunnitellusti.

Konsernihallinto

Valtuustoaloite mielenterveysvaikutusten arviointi (MIVA) käyttöönottamiseksi Tampereen päätöksenteossa – Julia Sangervo ym. (TRE:3467/00.00.01/2025)

- Tampereen kaupungilla on käytössä linjaukset ja ohjeet päätösten vaikutusten

- ennakoarviointiin. MIVA-arviointi on osa ennakoarvioinnin kokonaisuutta. Talousarvioehdotus ei sisällä uusien prosessien tai tehtävien käynnistämistä.

Kuntalaisaloitteet

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta

Kirjaston uusi piste Tampereen keskustaan (TRE:4203/12.03.01/2025)

- Talousarvioehdotus ei sisällä määrärahaa aloitteen toteuttamiseksi.

Koukkuniemen kirjaston säilyttäminen - vetoomus (TRE:4135/12.03.01/2025)

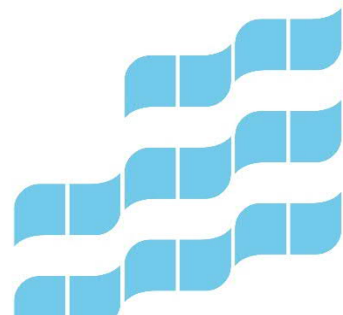
- Koukkuniemen kirjaston lakkauttaminen sisältyi talousarviokehityksen liitteenä esitetyn talouden tasapaino-ohjelman toimenpiteisiin, mutta säästöjen uudelleenarvioinnin jälkeen talousarvioehdotuksessa on varattu rahoitus Koukkuniemen kirjaston säilyttämiseen.

Yhdistyksien talo -hanke (TRE:4344/10.03.07/2025)

- Kaupunki on valmis jatkamaan neuvotteluita aloitteen jättäneiden yhdistysten kanssa Monitoimitalo 13:sta tilojen käytöstä yhteisölliseen toimintaan.

Ikäihmisten kädentaitotoiminnan jatkaminen Tampereen kaupungilla - vetoomus (TRE:3064/05.01.00/2025)

- Talousarvioehdotus mahdollistaa toiminnan siirtämisen ja kehittämisen. Toteutus edellyttää sisäisen vuokrauksen muutoksia ja kulttuuri- ja liikuntarahaston hyödyntämistä.

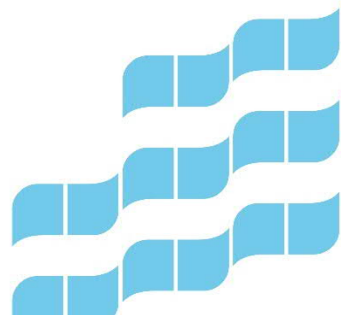

Yhdyskuntalautakunta

Kuntalaisaloite kaupunkipyörien maksuttomuudesta nuorille

TRE:3108/02.00.01/2025

- Talousarvioehdotus ei sisällä määrärahaa aloitteen toteuttamiseksi.

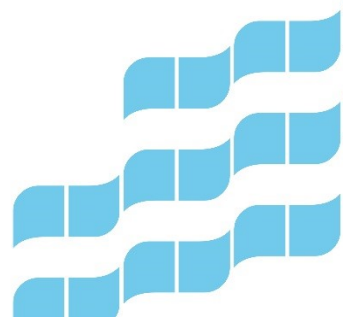
Liite: Kasvatus- ja opetuslautakunta 9.9.2025

Vuoden 2026 talousarvioesityksen yhteydessä käsiteltävät valtuustoaloitteet

Valtuustoaloite Tampereen varhaiskasvatuksen työntekijöiden hyvinvoinnin edistämiseksi –
Saana Kuusipalo ym. (TRE:5839/01.00.01/2024)

Valtuustoaloite matalan kynnyksen liikunta- ja hyvinvointiohjauksesta varhaiskasvatuksen ja
esiopetuksen henkilöstölle – Anna Moilanen ym. (TRE:4884/01.00.01/2024)

Valtuustoaloite varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kirjallisuuskasvatuksen ja monilukutaidon
tukemisen rahoittamiseksi – Minna Minkkinen ym. (TRE:1171/12.00.01/2025)

Valtuustoaloite Tampereen varhaiskasvatuksen työntekijöiden hyvinvoinnin edistämiseksi – Saana Kuusipalo ym. (TRE:5839/01.00.01/2024)

Valtuutettu Saana Kuusipalo esittää 16.12.2024 yhdessä lukuisien muiden valtuutettujen kanssa jättämässään aloitteessa, että Tampereen kaupunki tukee varhaiskasvatuksen henkilöstön työhyvinvointia ja turvallisuutta turvaamalla jatkossa riittävällä tasolla resurssin koulutettuun avustavaan henkilöstöön, sekä varmistamalla, että esihenkilöt kykenevät tosiasiallisesti turvamaan jokaisen työntekijän mahdollisuuden työtaukoon. Lisäksi Tampereen kaupungin tulee ottaa käyttöön vaateraha ryhmissä työskenteleville ja säännöllisesti lasten kanssa ulkoileville työntekijöille työturvallisuuden edistämiseksi.

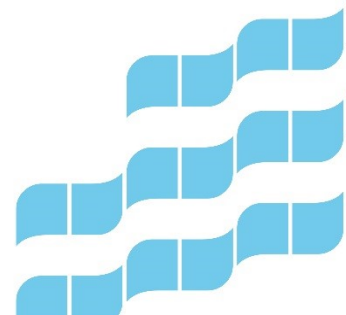
Saana Kuusipalo ja muut valtuutetut ovat perustelleet esitystään sillä, että laadukkaalla varhaiskasvatuksella on merkittäviä inhimillisiä ja kansantaloudellisia vaikutuksia. He toteavat, että koulutetun avustajaresurssin on oltava riittävä, jotta koulutettujen avustajien jatkuva ja koko toimintakauden kestävä työsuhte voidaan turvata. Työn tauottamisen osalta todetaan, että se on keskeistä työntekijöiden jaksamisen, työhyvinvoinnin ja pitkän aikavälin työkyvyn kannalta. Vaaterahan osalta sen todetaan olevan työturvallisuuskysymys, joka vähentää tapaturmariskiä ja lisää työn sujuvuutta lasten kanssa. Aloitteessa mainitaan myös, että matalampi palkkataso tekee laadukkaiden vaatteiden hankkimisen taloudellisesti haastavaksi ja olisi konkreettinen osoitus varhaiskasvatuksen henkilöstön työn arvostuksesta ja tärkeydestä.

Laadukas varhaiskasvatus rakentuu useista eri tekijöistä, joista henkilöstön ammatillinen osaaminen, sitoutuminen yhteisiin arvoihin ja pedagogisen sensitiivisyyden merkitys on tärkeä. Aikuisten sensitiivisyys, läsnä oloisuus ja helposti lähestyttävyyys luovat turvallisen vuorovaikutuksen lasten ja henkilöstön välille. Turvallinen vuorovaikutus aikuisten ja lasten välillä luo pohjan oppimiselle ja hyvinvoinnille. VAKA-asiakaskokemuskyselyt ja henkilöstön laatukselyt osoittavat, että henkilöstön vuorovaikutustaidot ja tunnetaitojen tukeminen ovat keskeisiä laadun kokemukselle. Vuonna 2023 85 % ja vuonna 2024 89 % kyselyyn vastanneista huoltajista koki, että tunne- ja vuorovaikutustaitoja harjoitellaan riittävästi.

Avustajamäärä ja laatu

Varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen avustajaresurssi on viimeisen kymmenen vuoden aikana kaksikertaistunut. Merkittävintä lisäys on ollut vuosina 2021–24, jolloin tasa-arvoon ja tuen uudistuksen lakimuutoksen toimeenpanoon saatiin valtionavustuksia, joista merkittävä osa käytettiin avustajien palkkaamiseen. Lisäksi oli käytössä koronatukea. Hankerahoitus väheni 2024 syksystä alkaen. Koska tämä oli ennakkoon tiedossa, varauduttiin tilanteeseen vuoden 2024 henkilöstösuunnitelmassa lisäämällä vakinaisten avustajien määrään 20 uudella vakinaisella vakanssilla ja 5 vakinaisella kieliavustajalla.

Vuoden 2025 henkilöstösuunnitelmaan varattiin vakinaisen resurssin (127) lisäksi määrärahat 38 määräraikaisen avustajan palkkaamiseen 10 kuukaudeksi. Käytettävissä olevalla hankerahalla on palkattu 18 määräraikaista avustajaa. Lisäksi akuutteihin tarpeisiin on vielä otettu määräaikaaisesti avustajia.

Kokonaisuudessaan näillä toimenpiteillä avustajien määrä on saatu pysymään lähes samalla tasolla kuin hankerahoituksen ollessa parhaimmillaan.

Myös avustajien osaamiseen on panostettu. Syksyllä 2023 käynnistettiin yhteistyössä Tredun kanssa Vakka-koulutus, johon otettiin 20 varhaiskasvatuksen avustajaa. Koulutus toteutettiin vuoden kestäväenä monimuotokoulutuksena ja se sisälsi kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnosta kolme tutkinnon osaa, joista yksi oli tukea tarvitsevien ohjaaminen. Koulutukseen osallistuneilla oli mahdollisuus jatkaa opintoja työn ohessa suorittaen koko tutkinnon. Tähän tarttuivat lähes kaikki opinnot aloittaneet. Sama koulutus on toteutettu toimintakaudella 2024–25, osallistujia tällä jaksolla on 10.

Varahenkilöt

Varahenkilöjärjestelmä otettiin käyttöön Tampereella 2007 palkkaamalla 15 alueellista lastenhoitajan varahenkilöä. 2017 toimintaa laajennettiin palkkaamalla oma varahenkilö jokaiseen varhaiskasvatusyksikköön, lukumäärä nousi yhteensä 40:een. 2020-luvulla sijaisten saatavuuden heikentyessä varahenkilöjärjestelmää on kehitetty edelleen ja tällä hetkellä vakinaisen varahenkilön vakansseja on 66 ja lisäksi vuoden 2025 henkilöstösuunnitelmaan on varattu määrärahat 15 alueellisen varahenkilön palkkaamiseen seitsemän kuukauden ajaksi, lähinnä niihin aikoihin, jolloin sairastavuus on korkeimmillaan.

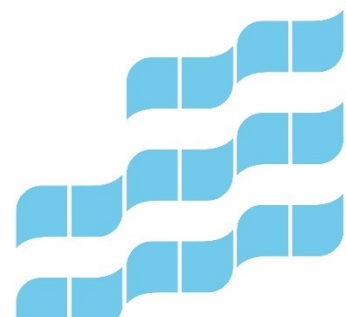
Varahenkilöiden palkkausta on viime vuosina nostettu, tavoitteena on ollut parantaa tehtävän houkuttelevuutta ja saada tehtäviin pysyvää ja motivoitunutta henkilöstöä. Varahenkilöresurssin käytön on osoitettu parantavan myös työyhteisöjen työhyvinvointia ja turvallisuutta. Varahenkilöillä on alan koulutus, joka turvaa alan osaamistasoa. Tutut, osaavat varahenkilöt vähentävät vakituisen henkilöstön kuormittavuuspainetta henkilöstövaje -tilanteissa. Varahenkilöiden ammatillinen perehdytys vahvistaa toiminnan laatu- ja turvallisuustekijöitä. Myös huoltajien palaute ammattitaitoisista ja tutuksi tulevista varahenkilöistä on myönteinen verrattuna ulkopuoliseen sijaishankintaan. Varahenkilöiden määrää ei suunnitellusti kasvateta vuoden 2026 aikana.

Vaateraha

Varhaiskasvatus ja esiopetus noudattaa työpukujen ja suojavaatetuksen osalta Tampereen kaupungin ohjeistusta. Verotuksen näkökulmasta työnantajan henkilöstölleen hankkima vaatetus on lähtökohtaisesti elantomenoa ja siten verotettavaa tuloa työntekijälle. Tampereen kaupunki ei tarjoa henkilöstölleen vaatteita veronalaisena henkilöstöetuna.

Työnantajan hankkimat vaatteet voivat kuitenkin tietyin edellytyksin olla verovapaa henkilöstöetu. Tällöin kyseessä on suojavaatetus, jotta työtä voidaan tehdä turvallisesti. Suojavaatetuksen hankkimiseen tulee olla työtehtäviin liittyvä ehdoton edellytys, eikä suojavaatteen käyttäminen voi olla työntekijälle vapaaehtoista. Tavanomaiset työssä käytettävät vaatteet eivät täytä suojavaatteen määritelmää.

Suojavaate voi tarkoittaa myös vaatetta, mikä suojaa työntekijää esimerkiksi likaisilta, kylmiltä, kosteilta tai vaatetusta merkittävästi kuluttavilta työskentelyolosuhteilta. Työnantaja ei tarjoa suojavaatetusta satunnaisia tilanteita varten, vaan työskentelyolosuhteista muodostuvan tarpeen tulee olla jatkuva. Myös näkyvyyttä lisäävät vaatteet (esimerkiksi heijastinliivi) ovat verovapaasti annettavia suojavaatteita, mikäli henkilön työtehtävät edellyttävät sen käyttämistä. Suojavaatetuksen tarve todetaan työn vaarojen arvioinnin

yhteydessä eri vaaratekijöitä arvioitaessa. Varhaiskasvatusyksiköihin on työnantajan toimesta hankittu heijastinliivejä, suojaessuja sekä kenkien liukuesteitä.

Tauot

Kunta-alan yleisen virka- ja työehtosopimuksen 2022–2025 (KVTES) 26§ mukaan viranhaltijalle/työntekijälle järjestetään päivittäin yksi 10 minuutin pituinen tauko (kahvitauko), joka luetaan työaikaan ja jonka aikana viranhaltija/työntekijä ei saa poistua työpaikalta. Tauko järjestetään tarvittaessa vuoroittain ja muutoinkin siten, ettei tauosta aiheudu häiriötä työn kululle tai suoritettaville palveluksille. Työturvallisuuslaki (728/2002) toteaa, että työnantajan on huolehdittava turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Tämä sisältää myös työn tauottamisen.

Työtaukojen mahdollistaminen varhaiskasvatuksen työntekijöille tukee henkilöstön hyvinvointia. Työn tauottaminen on osa työn kuormituksen hallintaa ja työhyvinvoinnin edistämistä. Tiimien välinen yhteistyö ja selkeä työn organisointi mahdollistavat taukojen joustavan pitämisen. Esihenkilöillä on aktiivinen rooli taukokulttuurin luomisessa sekä niiden suunnittelussa. Esihenkilön vastuulla on huolehtia, että tauot toteutuvat. Johtamisrakenteiden kehittämällä pystytään esihenkilöiden työaikaan kohdentamaan enemmän myös tämän kokonaisuuden hallintaan.

Johtamisrakenteiden uudelleenorganisointi

Johtamisrakenteiden uudelleenorganisoinnista hallittavimmiksi yksiköiksi on laadittu suunnitelma vuosille 2025–2028. Näihin muutoksiin esitetään vuosittain rahoitusta talousarviokehukseen. Esimerkiksi vuodelle 2026 tämä tarkoittaa noin 90 000 € kustannusvaikutuksia. Ryhmäkohtaisia mitoituksia ei velvoiteta tarkkailemaan lain mukaan, vaan yksikkötasoisesti. Johtajuutta tehostamalla tavoitellaan kuitenkin sitä, että johtajan kyvykkyys parantuu mm. tiimijohtamisen ja työn organisoinnin osalta.

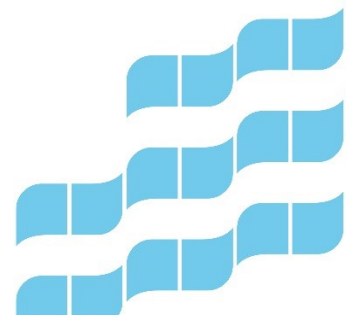
Tulevien vuosien talousarvioihin ei ole mahdollista esittää uusia kustannuksia lisääviä ehdotuksia, vaan pitäydytään olemassa olevissa toimenpiteissä. Tämä liittyy laajempaan Tampereen kaupungin talouden tasapaino-ohjelmaan.

Valmistelijat:

Varhaiskasvatusjohtaja Elli Rasimus, puh. 050 523 7386, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Aluejohtaja Heli Rautanen, puh. 040 584 7692, etunimi.sukunimi@tampere.fi

HR-asiantuntija Liisa Tietäväinen, puh. 0400 375 773, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Valtuustoaloite Tampereen varhaiskasvatuksen työntekijöiden hyvinvoinnin edistämiseksi

Esitän, että Tampereen kaupunki tukee varhaiskasvatuksen henkilöstön työhyvinvointia ja turvallisuutta turvaamalla jatkossa riittävällä tasolla resurssin koulutettuun avustavaan henkilöstöön, sekä varmistamalla, että esihenkilöt kykenevät tosiasiallisesti turvaamaan jokaisen työntekijän mahdollisuuden työtaukoon. Lisäksi Tampereen kaupungin tulee ottaa käyttöön vaateraha ryhmissä työskenteleville ja säännöllisesti lasten kanssa ulkoileville työntekijöille työturvallisuuden edistämiseksi.

Tutkimukset osoittavat, että laadukkaalla varhaiskasvatuksella on merkittäviä inhimillisiä ja kansantaloudellisia vaikutuksia. Varhaiskasvatus luo perustan lasten oppimisvalmiuksille, sosiaalisille taidoille ja hyvinvoinnille. OECD:n ja THL:n raporttien mukaan korkealaatuinen varhaiskasvatus vähentää myöhemmin ilmeneviä oppimisvaikeuksia ja erityisen tuen tarvetta perusopetuksessa. Aliresursoitu varhaiskasvatus puolestaan lisää muun muassa koulutuksen keskeyttämisiä ja syrjäytymisen riskiä. Investoinnit varhaiskasvatukseen maksavat itsensä takaisin, sillä ne tukevat lapsen kehitystä ja hyvinvointia, mikä vähentää myöhemmin tarvittavien korjaavien palveluiden tarvetta ja vahvistaa perustaa menestystä tulevaisuudessa työelämässä ja yhteiskunnassa.

Koulutetun avustajaresurssin on oltava riittävä, jotta koulutettujen avustajien jatkuva ja koko toimintakauden kestävä työsuhte voidaan turvata varhaiskasvatuksessa. Vaikka Tampere on vahvistanut vuoden 2025 talousarviossa varhaiskasvatuksen resursseja, on riski, ettei koulutettuun avustavaan henkilöstöön varattu resurssi riitä koko vuodeksi. Mikäli talousarviossa avustavaan henkilöstöön varattu taloudellinen resurssi ei riitä koko vuodeksi, tulee resurssivaje paikata. Lisäksi myös tulevassa talousarviossa koulutettu avustajaresurssi tulee turvata riittävällä tasolla. Avustajatarve on suoraan suhteessa avustettavien/tuen tarpeisten määrään ja vaihtelee joka toimintakausi. Todellisuudessa joka talossa, käytännössä joka ryhmässä, on tuen tarpeisia. Erityisen tai tehostetun tuen lasten Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattu avustajaresurssi tarkoittaa sitä, että avustaja on paikalla joka päivä ja lapsi saa koko ajan tarvitsemansa tuen. Toistaiseksi ryhmäavustajien palkkaamista on rahoitettu pääasiassa hankeluontoisesti. Hankkeilla rahoitetut ryhmäavustajat eivät ole pitkäaikainen ratkaisu, eikä hankerahoitusta tulisi käyttää perustoiminnan rahoittamiseen.

Tampereen tulee varmistaa, että esihenkilöt pystyvät tosiasiallisesti turvaamaan jokaisen työntekijän oikeuden työtaueroon ja mahdollisuuden poistua lapsiryhmästä. Tampereen kaupunki on sisällyttänyt vuoden 2025 talousarvioon resursseja varhaiskasvatuksen esihenkilötyön johtamisrakenteiden kehittämiseen, mikä osaltaan vastaa tähän haasteeseen. Henkilöstöä on rekrytoitava riittävästi, ja sijaispoolia tulee kasvattaa, jotta poissaoloihin voidaan reagoida nopeasti. On myös tärkeää, että henkilöstömitoitus ei perustu ainoastaan laskelmiin koko talon henkilökunnasta, vaan mitoitusta tarkastellaan ryhmäkohtaisesti, jotta kuormitus ei kasaudu epäoikeudenmukaisesti. Esihenkilöiden tukemiseksi tarvitaan selkeitä ohjeita ja työkaluja taukojen suunnitteluun. Lisäksi työntekijöille tulee tarjota joustavampia mahdollisuuksia osallistua koulutuksiin ilman, että tämä vaarantaa lapsiryhmän toimintaa.

Työn tauottaminen on keskeistä työntekijöiden jaksamisen, työhyvinvoinnin ja pitkän aikavälin työkyvyn kannalta. Taukojen puute altistaa uupumukselle, sekä henkiseen ja fyysiseen kuormitukselle, mikä heijastuu suoraan työn laatuun ja lasten hyvinvointiin. Tauot lisäävät myös tehokkuutta, virkeyttä ja tarkkaavaisuutta. Esihenkilöiden on huolehdittava siitä, että taukojärjestelyt toteutuvat kaikissa tilanteissa, myös henkilöstön vajauksen tai muiden poikkeuksellisten tilanteiden aikana.

Tampereen tulee ottaa käyttöön vaateraha varhaiskasvatuksen henkilöstölle työhyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi. Asianmukainen ja suojaava vaatetus on työturvallisuuskysymys. Varhaiskasvatuksen työntekijät ulkoilevat lasten kanssa jatkuvasti, mikä edellyttää laadukkaita, säänkestäviä ja turvallisia vaatteita. Sääolosuhteet vaihtelevat helteistä koviin pakkasiin ja kurakeleihin. Työskentely ulkona edellyttää kestäviä ja laadukkaita vaatteita, sillä ne altistuvat kovalle kulutukselle. Sisävaatteitakin on pestävä säännöllisesti, ja niiden tulee kestää esimerkiksi erilaisten eritetahrojen pesua. Asianmukainen vaatetus ja laadukkaat varusteet suojaavat muun muassa kylmetymiseltä, kastumiselta ja liukastumisilta. Tämä vähentää tapaturmariskiä ja lisää työn sujuvuutta lasten kanssa toimiessa. Laadukkaat, pidempään kestävät vaatteet ovat myös ekologinen valinta. Matalampi palkkataso tekee tällaisista hankinnoista työntekijöille taloudellisesti haastavia, ja vaateraha olisi konkreettinen osoitus varhaiskasvatuksen henkilöstön työn arvostuksesta ja tärkeydestä.

Laadukas varhaiskasvatus on riippuvainen henkilöstön jaksamisesta, hyvinvoinnista ja osaamisesta. Tällä hetkellä kuitenkin alalla on vakava työvoimapula erityisesti väestörakenteen muutosten, epätasaisesti jakautuvan työkyvyttömyyseläköitymisen, sairauspoissaolokierteen, sekä kuormittavassa ja epävakaaassa työympäristössä työskentelevän henkilöstön sitouttamisen vaikeuden vuoksi.

Varhaiskasvatuksen työntekijöillä on keskimäärin muita kunta-alojen työntekijöitä suurempi riski sairauspoissaoloille ja työkyvyttömyyseläköitymiselle - työntekijöille kertyy noin viisi sairauspoissaolopäivää enemmän kuin keskimäärin kunta-alalla. Lisäksi lyhyet ja keskipitkät poissaolot ovat varhaiskasvatuksessa muita aloja vahvemmin yhteydessä pidempiaikaiseen työkyvyttömyyteen. Sairauspoissaolokierrettä ylläpitää se, että lyhyetkin poissaolot kasvattavat entisestään henkilöstön työkuormitusta. Kokemus heikentyneestä työkyvystä on vuosi vuodelta lisääntynyt, ja nyt jo joka viides kokee henkisen tai fyysisen työkykynsä heikoksi. Varsinkin nuorten työntekijöiden kokemukset työstä ovat aiempaa kielteisempiä ja heidän sairauspoissaolonsa ovat lisääntyneet (KEVA, 2024.)

Valtakunnallisen trendin mukaisesti myös Tampereella suurimmat sairauspoissaolomäärät kohdistuvat varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen, sekä perusopetukseen.

Ottaen huomioon varhaiskasvatusalan merkittävän sairauspoissaolo- ja työkyvyttömyysriskin, sekä laadukkaan varhaiskasvatuksen huomattavat inhimilliset ja kansantaloudelliset vaikutukset, olisi vähintäänkin kohtuullista tukea varhaiskasvatuksen työntekijöiden hyvinvointia, turvallisuutta ja riittävää palautumista edellä mainituilla toimenpiteillä.

Saana Kuusipalo,
kaupunginvaltuutettu (sd.)

San Ki

Tampereella 13.12.2024

Jukka Järvelin

MIKKO AALTONEN

Minna Minkkinen

alla-anna Mäkelä

MIKA HANHOLA

MITJA TAPLO

Petri Siuro

ANNA-MERJA LAGLAVAN

Liisa Suomela

Sanna Toivola

MIKA TOIKKOLA

Mahmoud Makhoul

Anna Rönkä

Antti Hilti

Johanna Louhekorpi

Safia Julin

Jussi Lahtinen

Pia Mäkelä

Oja Hapala-aho
Mirja Salminen

Hannu
Hanna Sarela

Vilho
Vilho Hännilähti

Valtuustoaloite matalan kynnyksen liikunta- ja hyvinvointiohjauksesta varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstölle – Anna Moilanen ym. (TRE:4884/01.00.01/2024)

Valtuutettu Anna Moilanen esittää 21.10.2024 yhdessä muiden valtuutettujen kanssa jättämässään aloitteessa, että Tampereella varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstölle tuotaisiin työpäivän yhteyteen säännöllisesti matalan kynnyksen hyvinvointipalveluja, kuten liikunta- ja hyvinvointiohjaajien palveluita. Nämä ohjaajat voisivat tarjota henkilöstölle esimerkiksi kehonhuoltoon, palautumiseen ja stressinhallintaan liittyviä harjoituksia suoraan työpaikan yhteydessä.

Anna Moilanen ja muut valtuutetut ovat perustelleet esitystään sillä, että näiden liikunta- ja hyvinvointipalveluiden tarjoaminen päiväkotien välittömässä läheisyydessä vähentäisi henkilöstön tarvetta siirtyä erikseen hyvinvointipalveluiden luokse vapaa-ajallaan ja mahdollistaisi työpäivän aikaisen palautumisen sekä fyysisen kuormituksen vähentämisen. Tämän avulla edistetään työntekijöiden työssä jaksamista ja viihtymistä sekä parannetaan työhyvinvointia pidemmällä aikavälillä. Esityksessä esitetään, että pilotointivaiheessa kohdistaa palvelut tiettyihin päiväkoteihin, minkä jälkeen kokemusten pohjalta toimintaa laajennettaisiin koko kaupungin alueella.

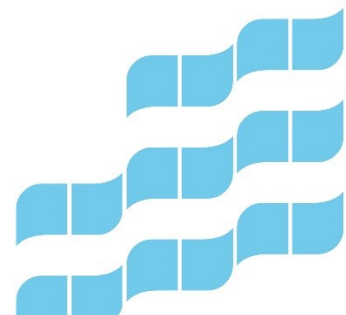
Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yksiköihin on jo vuosia kohdistettu suunnitelmallisesti työhyvinvointia tukevia toimenpiteitä. Yksiköt ovat laatineet itse omat työhyvinvointisuunnitelmansa, joihin kirjataan keskeisimpiä havaintoja ja toimenpiteitä työhyvinvoinnin kehittämiseksi.

Yksiköiden omien toimenpiteiden lisäksi tarjolla on ollut kaikkia yksiköitä koskevia sisältöjä. Henkilöstöllä on ollut mahdollisuus osallistua työhyvinvointiaamuihin, joissa työnantaja tarjosi osallistujille ohjattua liikuntaa ja aamupalan ennen työpäivää. Lisäksi varhaiskasvatusyksiköiden johtajille on ollut kohdennettuja työhyvinvointiaamuja samalla teemalla. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen koko henkilöstölle on järjestetty Lupa liikkua -henkilöstöliikuntoja syksyllä 2022 ja 2023. Henkilöstöliikunnat olivat omalla ajalla tapahtuvia lajikokeiluja ja/tai lyhytkursseja. Molemmilla kerroilla kaikki varattiin täyteen, mutta vain noin 20 % varauksista todellisuudessa käytettiin. Matalan käyttöasteen takia henkilöstöliikuntoja ei ole enää jatkettu.

Kaupunki on mahdollistanut vuosien varrella varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa lähes sadan henkilön lisäkouluttautumisen oman työn ohella liikunnan ohjaajaksi (LAT-tutkinto). Heidän ammattitaitoaan voi hyödyntää yksikön toimenpiteiden suunnittelussa ja järjestämisessä. Tällaisia henkilöstön järjestämiä liikuntaryhmiä ja aktiviteetteja on järjestettykin monissa varhaiskasvatusyksiköissä – jopa alueellisesti.

Varhaiskasvatusyksiköille on mahdollistettu työhyvinvointiteemaisen kehittämispäivän järjestäminen. Päivän sisällön tarkoituksena on ollut käsitellä työhyvinvoinnin edistämisen teemaa jokaisen yksikön omat lähtökohdat edellä. Päivään oli mahdollista liittää ostopalveluna toteutettava liikunnanohjaus.

Suunnittelupäivien lisäksi on ollut käytettävissä liikuntakoordinaattorin tuki työhyvinvoinnin edistämisen toimenpiteiden suunnitteluun. Liikunnalliset kehityskeskustelut, työnantajan tarjoamat työfysioterapeuttiset palvelut ja omaehtoisen liikunnan tukitoimet (mm. työsuhteyttä, tilojen mahdollistaminen) ovat muita

työhyvinvointia edistäviä mahdollisuuksia. Lisäksi valtakunnalliset Liikkuva aikuinen -ohjelman varhaiskasvatukseen olevat materiaalit ovat yksiköiden hyödynnettävissä.

Kaupunkitasolla pitkän tähtäimen suunnitelmassa yksi toimenpide rakenteiden näkökulmasta on johtajuusrakenteen muutos. Tällä pyritään edistämään kohtaavaa johtamista, jotta ihmisten välinen vuorovaikutus lisääntyy ja sitä kautta koettu työhyvinvointi paranee.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstön työhyvinvointi, työssä jaksaminen ja palautuminen ovat tärkeitä asioita. Varhaiskasvatuslaki ja henkilöstömitoitukset edellyttävät henkilöstön läsnäoloa lapsiryhmissä, jolloin työpäivän aikana erilaisten järjestettyjen harjoitusten toteuttaminen olisi haastavaa ja usein mahdotonta. Henkilöstö muun muassa ruokailee sujuvasti työn ohessa ja esimerkiksi koulutukseen lähteminen aiheuttaa sisäisiä järjestelyjä, jotta vaadittava resurssi voidaan varmistaa. Tämän takia varhaiskasvatusyksiköiden henkilöstön ei ole mahdollista poistua lapsiryhmästä ja osallistua työpäivän aikana ennalta sovittuihin ulkoisen palveluntuottajan palveluihin. Mahdolliset taukojumpat tai muut venyttelyhetket tehdään osana pedagogisia hetkiä ja lähtökohtaisesti yhdessä lasten kanssa. Työn luonne ja työympäristö mahdollistavat henkilöstölle sen, että päivistä voi rakentaa fyysisesti aktiivisia, mikä edistää sekä lasten että henkilöstön hyvinvointia. Terveysliikuntasuositukset voivat parhaimmillaan täyttyä jo työpäivän aikana. Varhaiskasvatuksen työntekijöillä on päivittäin oikeus kymmenen minuutin pituiseen taukoon, joka luetaan työaikaan ja jonka aikana työntekijä ei saa poistua työpaikalta. Tauko järjestetään tarvittaessa vuoroittain ja muutoinkin siten, ettei tauosta aiheudu häiriötä työn kululle. Taukoa ei saa sijoittaa työvuoron tai työpäivän alkuun tai loppuun.

Ulkopuolisen liikunta- ja hyvinvointipalvelujen tarjoaminen henkilöstölle katsotaan olevan henkilöstöetu. Verottajan ohjeen mukaisesti henkilökuntaetuja tarjotaan tasapuolisesti kaikille saman työnantajan alaisuudessa toimiville työntekijöille, tässä tilanteessa koko varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Tampereen kaupungilla on käytössä liikunta- ja kulttuurietu, joka on samansuuruinen koko kaupungin henkilöstölle.

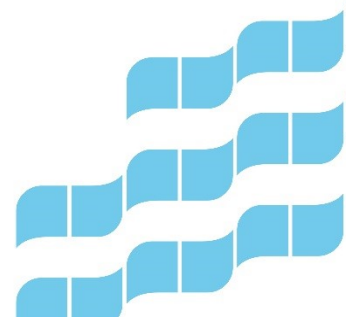
Edellä esitettyjen seikkojen perusteella esitetään, että aloite ei aiheuta toimenpiteitä.

Vuoden 2026 talousarvioesityksessä ei ole varattu rahoitusta varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstön matalan kynnyksen liikunta- ja hyvinvointiohjaukseen.

Valmistelijat:

Kehittämisasiantuntija Mikko Leikkanen, puh. 040 575 5580, etunimi.j.sukunimi@tampere.fi

Henkilöstöpäällikkö Satu Hakulinen, puh. 040 801 6236, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Valtuustoaloite: Matalan kynnyksen liikunta- ja hyvinvointiohjaus varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstölle

Tampereen kaupungin varhaiskasvatus- ja esiopetushenkilöstö tekee arvokasta ja vaativaa työtä lasten hyvinvoinnin ja kehityksen tukemiseksi. Varhaiskasvatuksessa tehtävä työ on fyysisesti ja henkisesti kuormittavaa, mistä kertoo myös kasvatus- ja opetushenkilöstön lisääntyneet sairauspoissaolot. Työhyvinvointia tukevat palvelut ovat keskeisiä työntekijöiden jaksamisen kannalta.

Tampereella on jo toteutettu monia hyviä käytäntöjä henkilöstön työhyvinvoinnin tukemiseksi, mutta erityisesti matalan kynnyksen hyvinvointipalveluiden saatavuutta tulisi lisätä suoraan työpaikkojen läheisyyteen.

Esitän, että Tampereella varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen henkilöstölle tuotaisiin työpäivän yhteyteen säännöllisesti matalan kynnyksen hyvinvointipalveluja, kuten liikunta- ja hyvinvointiohjaajien palveluita. Nämä ohjaajat voisivat tarjota henkilöstölle esimerkiksi kehonhuoltoon, palautumiseen ja stressinhallintaan liittyviä harjoituksia suoraan työpaikan yhteydessä.

Palvelut voisivat sisältää muun muassa lyhyitä rentoutus- ja liikuntatuokioita työpäivän lomassa sekä yksilöllistä ohjausta fyysisen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi. Jo nyt varhaiskasvatuksen henkilöstö on yrittänyt järjestää omatoimisesti tällaista toimintaa päiväkodin arkeen, mutta osaavien ammattilaisten avulla toimintaa voitaisiin kehittää lisää.

Näiden liikunta- ja hyvinvointipalveluiden tarjoaminen päiväkotien välittömässä läheisyydessä vähentäisi henkilöstön tarvetta siirtyä erikseen hyvinvointipalveluiden luokse vapaa-ajallaan ja mahdollistaisi työpäivän aikaisen palautumisen sekä fyysisen kuormituksen vähentämisen. Tämän avulla edistetään työntekijöiden työssä jaksamista ja viihtymistä sekä parannetaan työhyvinvointia pidemmällä aikavälillä.

Pilotointivaiheessa voitaisiin kohdistaa palvelut tiettyihin päiväkoteihin, minkä jälkeen kokemusten pohjalta toimintaa laajennettaisiin koko kaupungin alueelle. Tällaiset hyvinvointipalvelut tukisivat varhaiskasvatuksen henkilöstön fyysistä ja henkistä palautumista, vähentäisivät työstä johtuvaa stressiä ja lisäisivät yleistä työhyvinvointia, mikä hyödyttäisi koko työyhteisöä sekä vaikuttaisi positiivisesti lasten saamaan kasvatukseen ja opetukseen.

Tampereella 21.10.2024

Anna Moilanen (vihr).

Muut allekirjoitukset:

Tiina Mikkonen (vihr.)

Minna Minkkinen (vas.)

Anne Liimola (sdp)

Milka Hanhela (vas.)

Kukka Kunnari (vas.)

Merve Caglayan (vihr.)

Ida Leino (kok.)

Vilma Järvisalo (vihr.)

Olga Haapa-aho (vihr.)

Mirja Salmijärvi (vihr.)

Inna Rokosa (sdp)

Valtuustoaloite varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kirjallisuuskasvatuksen ja monilukutaidon tukemisen rahoittamiseksi – Minna Minkkinen ym. (TRE:1171/12.00.01/2025)

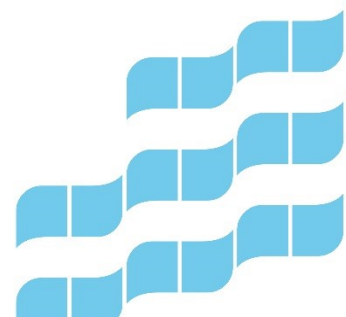
Valtuutettu Minna Minkkinen esittää 17.2.2025 yhdessä lukuisien valtuutettujen kanssa jättämässään aloitteessa, että Tampereen kaupunki selvittää budjetistaan riittävän määrärahan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kirjallisuushankintoihin, jotta yksiköiden kirjavalikoimaa voidaan ylläpitää ja päivittää säännöllisesti. Rahoituksessa tulee huomioida lasten ikätaso sekä erilaisten ryhmien erityistarpeet, kuten selkokielliset kirjat, monikielinen kirjallisuus ja saavutettavuuden parantaminen. Tämän lisäksi kirjastojen kanssa tehtävää yhteistyötä voitaisiin vahvistaa esimerkiksi varhaiskasvatuksessa toteutettavien kirjavinkkausten ja kirjastovierailuiden avulla.

Minna Minkkinen ja muut valtuutetut ovat perustelleet esitystään sillä, että varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kirjallainat vähentävät kirjojen saatavuutta kirjastoissa. He ilmaisivat huolensa lasten lukutaidon heikentymisestä ja sen, pystytäänkö päiväkodeissa huomioimaan erilaisten ryhmien erityistarpeet sekä ikätaso kirjallisuuskasvatuksessa.

Lukeminen ja kirjallisuuskasvatus ovat keskeinen osa varhaiskasvatusta ja esiopetusta, ja niiden merkitys lapsen kielelliselle, kognitiiviselle ja sosiaaliselle kehitykselle on kiistaton. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kirjallisuuskasvatuksesta käytetään nimitystä lukutaitotyö viitaten Kansallisen lukutaitostrategian 2030 suuntaviivoihin ja se sisältää lapsille lukemisen lisäksi paljon muutakin. Lapsen kielen oppiminen ja kielellisen tietoisuuden kehittäminen ovat käytännössä päivittäistä keskustelua, puheen tuottamisen harjoittelua, lasten kysymyksiin vastaamista, loruttelua, kielellä leikittelyä ja laulamista eli ahkeraa vuorovaikutusta ja kommunikointia lasten kanssa sekä ympäristön/toiminnan sanoittamista kaikille, erityisesti monikielisille suomen kieltä opetteleville lapsille. Tavoitteemme varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on, että lapselle luetaan päivittäin häntä kiinnostavia kirjoja tai tarinoita. Lapset osallistuvat kielellisten taitojensa kehittämiseen myös keksimällä itse tarinoita muun muassa ns. saduttamisen avulla.

Tampereella on jo tehty ja tehdään parhaillaan merkittävää työtä lukutaidon ja monilukutaidon edistämiseksi yhteistyössä kirjaston kanssa. Yhteistyön vakiintuneita muotoja ovat mm. ohjatut ja omatoimiset kirjastokäynnit, mediakasvatustuokiot esiopetusryhmille, valmiiksi kootut teemalliset aineistopaketit, suosituslistat ja muut materiaalit verkkosivuilla sekä satutuokiot ja muut lastentapahtumat kirjastoilla. Lisäksi vuosina 2024–2025 on pilotoitu selkokiellisiä satutuokioita, varhaiskasvatuksen kanssa yhteistyössä 3- ja 5-vuotiaiden vanhemmille suunnattuja lukureseptejä sekä kolmessa päiväkodissa monikielistä iltasatukirjahyllyä. Vuonna 2025 kirjaston lasten ja nuorten palveluiden tiimi kartoittaa ja kehittää erityisesti alle kouluikäisten palveluja.

Kirjaston kokoelma laajentaa ja tuo vaihtelua varhaiskasvatuksessa käsillä olevaan kirjallisuuteen. Tampereen

kaupunginkirjaston lasten ja nuorten aineistojen aineistomääräraha on vuonna 2025 ollut 310 000 euroa, mikä on noin kolmannes fyysisen lainakokoelman budjetista. Lasten ja nuorten aineistot ovat talouden tiukentuessakin tärkeä kokoelman painopiste. Kirjasto hankkii laajasti kirjallisuutta eri kielillä ja sen kautta on ketterästi käytettävissä myös kansallisen Monikielisen kirjaston kokoelma. Laaja lähikirjastojen verkosto yhdessä kirjastoautojen kanssa edistää kirjallisuuden ja kirjastopalvelujen saatavuutta. Päiväkodeille on myös määritelty omat vastuukirjastot tai kirjastoautot. Kirjastoauto palvelee noin kahtakymmentä päiväkotia lähettämällä niihin aineistolaatikkoja, laatikkomäärä riippuu päiväkodin koosta. Lisäksi kirjastoautoilla on 22 erillistä päiväkotipysäkkiä, joilla käydään noin kerran kuussa, ja 8 päiväkotia asioi kirjastoauton koulupysäkeillä, joilla käydään viikoittain tai joka toinen viikko.

Tampere lukee -verkosto on laajentunut varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja kirjaston lisäksi toiselle asteelle ja kulttuuripuolelle vuoden 2025 alussa. Verkoston tarkoituksena on tiedottaa Tampereella tehtävästä lukutaitotyöstä, tiivistää yhteistyötä ja koota kaikki jo tehty hyvä lukutaitotyö yhteen selkeäksi Tampereen lukutaitopoluksi. Tampereen perusopetus, kirjasto varhaiskasvatus ja esiopetus sekä toinen aste saivat Opetushallituksen hankeavustuksen lukutaitostrategian tekemiseksi vuoteen 2027 mennessä.

Tampereen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa monilukutaitoa kehittävä ympäristö on monipuolinen ja rikastettu erilaisilla teksteillä ja digitaalisilla välineillä, jotka tukevat lasten kielellistä, kognitiivista ja sosiaalista kehitystä. Monilukutaito käsittää laajan tekstikäsityksen, jossa tekstit voivat olla kirjoitetussa, puhutussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa sekä näiden yhdistelminä. Lasten digitaalista osaamista on viime vuosina kehitetty mm. aktiivisella henkilöstön kouluttamisella ja käytännön tuella kentällä digihankkeen koordinaattorin ja digiohjaajien avulla.

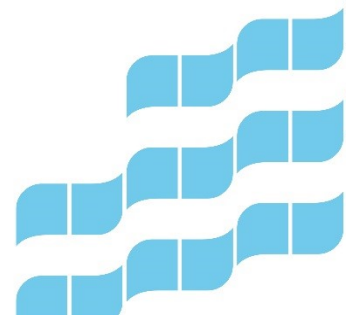
Vastaus aloitteen tavoitteisiin

1. Laadukkaiden ja monipuolisten lastenkirjojen saatavuus

Varhaiskasvatus ja esiopetus käyttävät aktiivisesti kirjastoja, joiden yksi palveluista on kirjapakettien kokoaminen toivotussa teemassa. Nämä takaavat laadukkaiden ja monipuolisten lastenkirjojen saatavuuden, minkä vuoksi kirjojen hankkimista yksiköihin ei nähdä ensisijaisena. Tätä tukee myös kestävä elämäntavan arvot, jotka kannustavat hyödyntämään kirjastopalveluita lastenkirjojen kohdalla.

Tampereella on kehitetty Lukukaari-mallia esiopetuksesta perusopetuksen loppuun ja varhaiskasvatuksessa Lukureseptiä, joka innostaa perheitä lukemisen pariin. Lukuresepti 3-vuotiaiden perheille on jo käytössä, ja syksyllä 2025 julkaistaan vastaava resepti 5-vuotiaille. Reseptissä on vinkattu ikäryhmälle sopivia kirjoja, joiden saatavuus on varmistettu kirjastolta. Näiden reseptien avulla varmistetaan, että perheet saavat tietoa ikätasoisista kirjoista ja lukemisen tärkeydestä.

2. Mahdollisuus päästä säännöllisesti kirjojen pariin

Päiväkodeissa ja esiopetuksessa lapsilla on mahdollisuus päästä päivittäin kirjojen pariin. Yksiköissä lasten saatavilla on kirjoja arjessa jatkuvasti ja niitä voidaan tarvittaessa hankkia lisää. Tarkempaa annettua vuosibudjettia ei ole, mutta varhaiskasvatusyksiköiden johtajat voivat hankkia kirjoja yksikön budjetista tarpeen mukaan. Lisäksi uusien tai peruskorjattujen yksiköiden budjetista käytetään kirjahankintoihin reilusti rahaa. Esiopetuksen yksiköihin sekä niihin päiväkoteihin, joissa on paljon monikielisiä lapsia, on hankittu Lukulumo-sovellus maaliskuuhun 2026 asti tukemaan lasten oman äidinkielen sekä suomen kielen oppimista. Lukureseptejä jaetaan vanhemmille päiväkodeissa esimerkiksi vasukeskustelujen yhteydessä. Vuosina 2025–2026 on tavoitteena lisäksi tehostaa lukureseptiä tukevien kirjavinkkilistojen jakamista vanhemmille ja varhaiskasvatuksen henkilökunnalle.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen käynnit kirjastoissa ovat tärkeitä, koska ne rakentavat kirjastosuhdetta myös lapsille, joiden perheissä ei muuten käydä aktiivisesti kirjastossa. Suhteen muodostumista tukee, että päiväkotiryhmistä käydään kirjastossa tai kirjastoautossa säännöllisesti ja lapset pääsevät itse valitsemaan, lainaamaan ja palauttamaan aineistoa. On arvokasta, että kirjastossa käynti on mukava retki osana arkea.

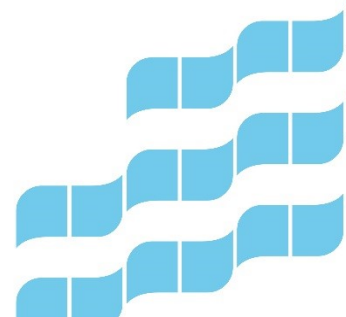
Lisäksi Tampereen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on käytössä kirjoihin ja kirjastoon lapsia tutustuttava Kirjatti-kissan kirjastoseikkailu. Kirjastoammattilaisten kokemuksen perusteella kirjavinkkaus menetelmänä soveltuu paremmin jo itse lukeville kouluikäisille lapsille. Varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa keskitytään tutustumaan kevyemmin ja toiminnallisemmin kiinnostaviin kirjoihin sekä kirjaan esineenä.

3. Riippuvuuden vähentäminen kirjastoista

Kansallisen lukutaitostrategian toteuttaminen ei edellytä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen riippumattomuutta kirjastoista. Suomessa yleisten kirjastojen kokoelmat vastaavat laajasti myös varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tarpeisiin. Kirjasto toimii myös varhaiskasvatuksen kumppanina lukutaitotyössä. Kirjaston näkökulmasta päiväkotien lainaamat kirjat eivät ole merkittävässä määrin pois yksityisasiakkaiden saatavilta. Esimerkiksi vuoden 2024 aikana kuvakirjoja oli lainattu yhteisökorteille, joita suuri osa päiväkotiryhmistä käyttää, 49 000 kertaa kun taas henkilökohtaisilla korteilla kuvakirjoja oli lainattu 740 000 kertaa. Päiväkodeissa usein lainataan myös monipuolisesti erilaista aineistoa, joka ei kuulu kaikkein kysytyimmän kirjallisuuden joukkoon.

4. Lasten kielellisen kehityksen ja lukutaidon tukeminen

Tampereella on perustettu keväällä 2025 pormestarin nimeämä Lukeva Tampere -työryhmä, jonka tarkoituksena on sisällyttää lukutaitotyö kunnan suunnitelmiin. Toimenpiteet kohdistuvat lapsiin ja oppilaisiin varhaiskasvatuksesta perusopetukseen ja toiselle asteelle. Lisäksi käytössä on kielitietoisien pedagogiikan vahvistamiseksi kehitetty Kielipeda-työväline.

Edellä esitettyjen seikkojen perusteella esitetään, että aloitteen johdosta ei ryhdytä toimenpiteisiin. Kirjaston kanssa tehdään hyvää ja monipuolista yhteistyötä ja varhaiskasvatusyksiköillä on riittävästi rahaa hankkia lapsille sopivaa kirjallisuutta. Talouden tasapainottamisen tilanteessa joudumme karsimaan rahoitusta kaikista palveluryhmän toiminnoista, joten kehitämme kirjaston kanssa edelleen hyvää yhteistyötä eteenpäin ja tuomme varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen jatkossakin monipuolista ja lapsia kiinnostavaa kirjallisuutta.

Vuoden 2026 talousarvioesityksessä ei ole varattu rahoitusta varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kirjallisuuskasvatuksen ja monilukutaidon tukemisen rahoittamiseksi.

Valmistelijat:

Palvelupäällikkö, pedagogiset ja sisältöpalvelut Hanna Huovinen, puh. 040 536 8644, etunimi.sukunimi@tampere.fi,

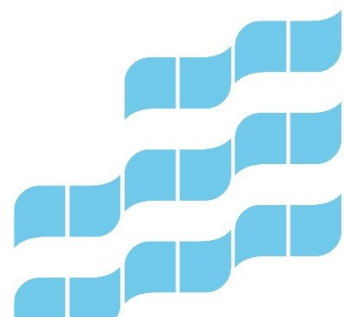
Koordinaattori Marjo Mannila, puh. 040 738 6609, etunimi.r.sukunimi@tampere.fi

Kirjastonhoitaja Paula Rönni, puh. 040 653 1988, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen aluejohtaja Pia Mikkola, puh. 050 468 2922, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Varhaiskasvatuksen pedagoginen asiantuntija Sanna Mustonen, puh. 040 542 6480, etunimi.a.sukunimi@tampere.fi

Koordinaattori Annika Väinä, puh. 040 543 4867, etunimi.j.sukunimi@tampere.fi

Valtuustoaloite: Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kirjallisuuskasvatuksen ja monilukutaidon tukemisen rahoitus Tampereella

Lukeminen ja kirjallisuuskasvatus ovat keskeinen osa varhaiskasvatusta ja esiopetusta, ja niiden merkitys lapsen kielelliselle, kognitiiviselle ja sosiaaliselle kehitykselle on kiistaton. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainittu monilukutaito sisältää eri lukutaidon osa-alueita, kuten kuvanlukutaidon ja peruslukutaidon. Monilukutaidon kehittymiseen tarvitaan aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä (Opetushallitus, 2022). Päiväkodeissa ja esiopetuksessa luetaan lapsille päivittäin, ja lapset myös tutustuvat itsenäisesti kirjoihin osana oppimisympäristöään. Laadukkaiden kirjojen saatavuus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on kuitenkin haaste, sillä taloudelliset resurssit ovat jo valmiiksi tiukat, eikä kaikilla yksiköillä ole taloudellista resurssia riittäviin ja monipuolisiin kirjallisuushankintoihin.

Uusien päiväkotij- ja esiopetuksyksiköiden perustamisen yhteydessä hankitaan ns. peruskirjallisuusvarasto, mutta kun kirjat kuluvat tai menevät rikki, niiden uusiminen jää usein muiden hankintojen varjoon. Päiväkodit ja esiopetus hyödyntävät aktiivisesti kirjastoja, mutta tämä voi samalla vähentää kirjallisuuden saatavuutta perheille ja lasten vapaa-ajalle. Päiväkoteihin saadaan usein kirjoja myös lahjoituksina perheiltä. Monipuolinen, laadukas ja ajantasainen kirjallisuus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa edistää lasten lukutaitoa ja innostusta kirjojen pariin myös tulevaisuudessa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Opetushallitus, 2022).

Tuoreimpien PISA-tutkimusten mukaan suomalaisnuorten lukutaito on heikentynyt merkittävästi viime vuosina. Vuoden 2022 PISA-arvioinnissa suomalaisnuorten lukutaidon keskiarvo oli 490 pistettä, mikä on edelleen OECD:n keskiarvoa (476 pistettä) korkeampi. Kuitenkin verrattuna vuoden 2018 tuloksiin, joissa lukutaito oli pääalueena, Suomen pistekeskiarvo on laskenut peräti 30 pistettä. Tämä laskeva trendi on ollut Suomessa OECD-maiden keskiarvoa voimakkaampi (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2023). Lukutaito on avainasemassa kaikessa oppimisessa, ja sen heikentyminen vaikuttaa laajasti oppimistuloksiin. Aiemmin lukuharrastuksen suosio kannatteli Suomen oppimistuloksia, mutta nykyään sosiaalisen median ja digitaalisten pelien kasvava käyttö vie aikaa perinteiseltä lukemiselta (Opetushallitus, 2023).

Esitämme, että Tampereen kaupunki selvittää budjetistaan riittävän määrärahan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kirjallisuushankintoihin, jotta yksiköiden kirjavalikoimaa voidaan ylläpitää ja päivittää säännöllisesti. Rahoituksessa tulee huomioida lasten ikätaso sekä erilaisten ryhmien erityistarpeet, kuten selkokielliset kirjat, monikielinen kirjallisuus ja saavutettavuuden parantaminen. Tämän lisäksi kirjastojen kanssa tehtävää yhteistyötä voitaisiin vahvistaa esim. varhaiskasvatuksessa toteutettavien kirjavinkkausten ja kirjastovierailuiden avulla.

Aloitteen tavoitteena on:

- Turvata laadukkaiden ja monipuolisten lastenkirjojen saatavuus Tampereen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa.
- Varmistaa, että jokaisella lapsella on mahdollisuus päästä säännöllisesti kirjojen pariin.

- Vähentää varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen yksiköiden riippuvuutta kirjastoista, jolloin kirjastojen resurssit voivat palvella laajemmin myös perheitä ja vapaa-ajan lukemista.

- Tukea lasten kielellistä kehitystä ja lukutaidon vahvistumista tarjoamalla ajantasaista, monipuolista ja laadukasta kirjallisuutta.

On tärkeää panostaa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kirjallisuuskasvatukseen sekä varmistaa, että päiväkodeilla ja esiopetuksen yksiköillä on riittävät resurssit tarjota lapsille monipuolinen ja laadukas monilukutaitoa kehittävä ympäristö. Tämä on investointi tulevaisuuteen ja lasten lukutaitoon.

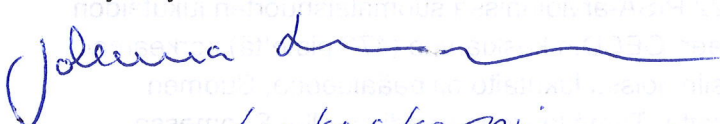
Tampereella 17.2.2025

Aloitteen valmistelijat:

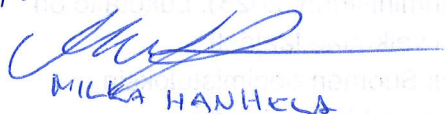
Minna Minkkinen, valtuutettu (vas)

Anna Moilanen, varavaltuutettu (vihr)

Allekirjoittajat:

Johanna Loukko

MILKA HANHELA

Mikko Aaltanen

Salla Julin

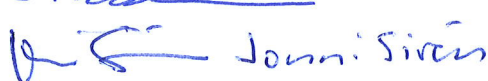
Oona Kinnunen

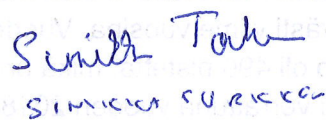
Antti Hiltti

Hanna Sareila

Johanna Suorinen

Simi Rurikka

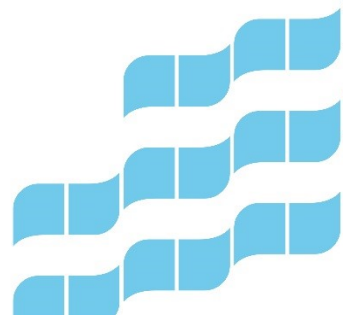
Liite: Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 11.9.2025

Vuoden 2026 talousarvioesityksen yhteydessä käsiteltävät valtuustoaloitteet

Valtuustoaloite alle 18-vuotiaiden vähävaraisten nuorten liikunnan ja harrastamisen edistämiseksi – Mahmoud Machaal ja Ulla Kampman ym. (TRE:1177/12.00.01/2025)

Valtuustoaloite kädentaitopajojen toiminnan jatkamiseksi – Ulla-Leena Alppi ym. (TRE:1168/12.00.01/2025)

Valtuustoaloite Koukkuniemen vanhainkodin juhlatalon säilyttämiseksi ikäihmisten tapahtumien pitopaikkana – Petri Siuro ym. (TRE:1725/05.00.01/2025)

Valtuustoaloite alle 18-vuotiaiden vähävaraisten nuorten liikunnan ja harrastamisen edistämiseksi – Mahmoud Machaal ja Ulla Kampman ym. (TRE:1177/12.00.01/2025)

Liikunta ja harrastaminen ovat keskeisessä asemassa nuorten hyvinvoinnin, terveyden ja sosiaalisen kehityksen kannalta. Valtuutetut Mahmoud Machaal ja Ulla Kampman nostavat 17.2.2025 yhdessä muiden valtuutettujen kanssa jättämässään tärkeässä aloitteessa esiin huolen alle 18-vuotiaiden vähävaraisten nuorten liikuntamahdollisuuksien ja harrastusten saavutettavuudesta kaupungissa.

Nykytilanne

Kaupungissa toimii monipuolinen liikunta- ja harrastustoimintojen verkosto, johon kuuluu liikuntaseuroja, nuorisokeskuksia, kulttuurilaitoksia sekä kolmannen sektorin järjestöjä. Kaupungin liikuntapalvelut, nuorisopalvelut ja perusopetus tarjoavat nuorille laajan kirjon harrastusmahdollisuuksia, kuten ilmaisia ja edullisia kerhoja, avointen liikuntavuorojen käyttöä sekä yhteistyötä koulujen kanssa.

Kuitenkin tutkimukset ja käytännön palaute osoittavat, että vähävaraisten perheiden nuorilla on edelleen merkittäviä haasteita osallistua seurojen ohjattuihin harrastuksiin. Näitä haasteita ovat muun muassa harrastusten kustannukset, matkat harrastuspaikoille, tieto harrastusmahdollisuuksista sekä kokemus siitä, että harrastustoiminta ei aina ole saavutettavaa kaikille.

Monien liikunta- ja harrastustoimintojen osallistumismaksut, varusteiden hankinta sekä matkat muodostavat esteen vähävaraisille nuorille. Kaikki nuoret eivät tiedä olemassa olevista harrastusmahdollisuuksista tai niihin hakeutumisesta, ja kaikissa kaupunginosissa ei ole riittävästi harrastuspaikkoja, erityisesti matalan kynnyksen toimintaa. Harrastusten ulkopuolelle jääminen lisää riskiä syrjäytyä sekä heikentää terveyttä ja hyvinvointia.

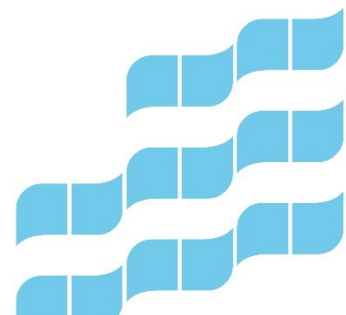
Nykyiset toimenpiteet ja niiden kehittäminen

Kaupunki on jo toteuttanut useita toimenpiteitä vähävaraisten nuorten liikunnan ja harrastamisen edistämiseksi. Seuraavassa tuodaan esiin kaupungin nykyiset toimenpiteet sekä mahdollisuudet kehittää niitä edelleen.

Käytössä on nuorisopassi. 8- ja 9-luokkalaiset ovat saaneet 100 euroa/oppilas ja uudet 7-luokkalaiset syksyn osalta 50 euroa/oppilas kuluvalle vuodelle rahaa nuorisopassiin. 1.8.2025 mennessä sitä on käytetty 515 latausta, joiden kustannus on yhteensä ollut 148 000 euroa.

Tarjolla on ilmaisia harrastekerhoja. Koulujen ja nuorisotalojen yhteydessä järjestetään maksuttomia liikuntakerhoja ja harrastusryhmiä, joihin voi osallistua ilman ennakkovarausta. Lupa liikkua lupa harrastaa -toiminnassa on 380 viikoittaista Lupa harrastaa -ryhmää, 4 900 ilmoittautunutta lasta, harrastustoimintaa 115 eri pisteessä, 98 seuraa/yhdistystä/yritystä mahdollistamassa toimintoja.

Kaupunki tekee yhteistyötä järjestöjen kanssa. Kaupunki tukee kolmannen sektorin järjestöjä, jotka tarjoavat liikuntaa ja harrastuksia matalalla kynnyksellä. Nimeltään se on uuden harrastamisen kerta-avustus, jonka saamisen edellytyksenä on, että osallistuminen on lapselle ja nuorelle maksutonta tai lähes maksutonta.

Tähän kokonaisuuteen ei ole varattu rahoitusta vuoden 2026 talousarvioesityksessä talouden sopeuttamistoimien vuoksi.

Kaupunki on lisännyt nuorille suunnattuja vapaa-ajan tiloja ja niissä järjestetään säännöllisesti ohjattua toimintaa. Nuorisokeskusten toiminnoissa painotetaan myös matalan kynnyksen liikunnan lisäämistä. Hervannan vapaa-aikakeskukseen rakentuu Suomen ensimmäinen liikunnallinen nuorisotila, jonka toimintaan kaikkina viikonpäivinä sisältyy erilaiset maksuttomat ohjatut liikuntamuodot välittömästi koulupäivän jälkeisenä aikana ja viikonloppuisin.

Kaupunki on toteuttanut nuorille monenlaista ohjattua liikuntatoimintaa. Näitä ovat liikuntamotivaattoritoiminta, nuorille suunnatut ohjatut ja maksuttomat liikunnan kesäryhmät ja maksuttomat nuorten treenit.

Liikuntamotivaattoritoiminnan tarkoituksena on tavoittaa yläkouluikäisiä nuoria, jotka liikkuvat arjessaan vähän, ovat menestyneet muita heikoimmin koulujen Move-testeissä ja joille ylipäänsä kynnys liikunnan harrastamiseen arjessa on suuri. Liikuntamotivaattori tuottaa matalan kynnyksen ryhmä- ja yksilöohjausta näille nuorille tiiviissä yhteistyössä liikunnanopettajien, terveydenhoitajien ja liikunta- ja nuorisopalveluiden henkilöstön kanssa. Palvelua markkinoidaan ja asiakkaita löydetään koulujen kautta, mutta itse ohjaukset painottuvat nuorten vapaa-aikaan. Tampereella työskentelee jo yksi vakituinen liikuntamotivaattori. Kaksi nyt määräaikaista liikuntamotivaattorin vakanssia on esitetty vakinaistettavaksi vuoden 2026 alusta.

Pääpaino liikuntamotivaattoritoiminnassa on ryhmämuotoisessa matalan kynnyksen maksuttomassa kokeilevassa ja nuorten tarpeista lähtevässä ryhmätoiminnassa. Lisäksi liikuntamotivaattorit tarjoavat ohjausta ja neuvontaa liikunnan, unen ja ravinnon merkityksestä hyvinvoinnille.

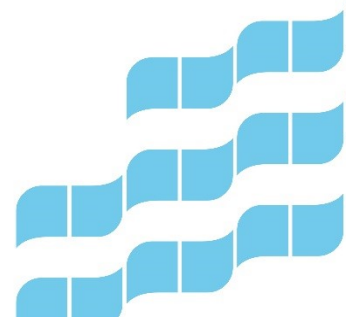
Tällä hetkellä liikuntamotivaattoreilla on kymmeniä nuorten ryhmiä Hervannassa, Kaukajärvellä ja Tesomalla. Nämä alueet on valittu Move-mittausten tulosten sekä alueiden erityistarpeiden perusteella. Erikseen on vielä haluttu painottaa tytöille kohdennettua ryhmätoimintaa, sillä Move-mittausten ja Kouluterveyskyselyn tulosten perusteella tyttöjen fyysinen toimintakyky kahdeksannella luokalla on huomattavasti alhaisempi kuin poikien, kun viidennellä luokalla ne ovat vielä suunnilleen tasoissa. Lisäksi tilastoista tiedetään, että urheiluseurat eivät tavoita kuin 10–15 % 16–18-vuotiaista nuorista, kun vielä 10–12-vuotiaissa luku on 70–80 %. Nuorisotyö tavoittaa jo luonnostaan niitä nuoria, jotka eivät ole mukana seuratoiminnassa, eli ongelmiin päästään helposti käsiksi.

Nuorten ryhmätoimintaa on mm. seuraavissa lajeissa: uinti, kuntonyrkkeily, venyttely, kehonhuolto, tanssi, padel, kuntosali, taitoluistelu. Lajien sisällä on eri tasoisia ryhmiä (esim. aloittelevat, edistyneet). Ryhmätoimintojen lisäksi nuorille tarjotaan yksilöohjausta, liikuntaneuvontaa ja erilaisia lajikokeiluja.

Toiminnassa on alkuvuoden aikana ollut noin 4 000 osallistujaa, ryhmäkertoja noin 340.

Alla muutama nuorten palaute:

”Tää ei ole mulle enää vain liikunnan harrastamista vaan sellaista kivaa vapaa-ajan täyttämistä, josta tulee hyvä mieli. Tällä on merkittävä rooli mun elämässä!”

"Näillä tunneilla on hyvä fiilis ja erilaista kuin koululiikunnassa, jossa kaikki katsoo mitä teet. Täällä ei ketään pakoteta mukaan."

Yläkouluikäisille kohdennetut ohjatut ja maksuttomat liikunnan kesäryhmät ovat toteutuneet seuraavasti: ryhmiä 58, käyntikertoja 944.

18–29-vuotiaille kohdennetut maksuttomat nuorten treenit ovat toteutuneet (kevät 2025) seuraavasti: ryhmiä 57, käyntikertoja 5 618.

Kaikessa kaupungin tuottamassa toiminnassa sekä myös ostopalveluna tuotetussa toiminnassa on aina käytössä turvallisemman tilan periaatteet ja niitä noudatetaan. Kaupungin turvallisemman tilan periaatteet toimitetaan kaikille liikunnan ja nuorison palveluryhmän hallinnoimien tilojen varaajille varausvahvistuksen yhteydessä.

Aloitteessa valtuutetut esittävät vuotuista 15 000 euron panostusta lainattaviin liikuntavälineisiin. Valitettavasti tässä taloudellisessa tilanteessa tähän ei pystytä, mutta tulevana vuosina vastaava panostus olisi tarpeen tehdä. Panostus olisi tarkoituksenmukaista toteuttaa yhteistyössä liikunnan ja nuorison, perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kanssa, jolloin välineistöä saataisiin kouluihin, päiväkoteihin ja liikuntapaikoille. Siellä ne olisivat päiväaikaan koulujen ja päiväkotien käytössä ja ilta-aikaan ja viikonloppuisin niin seurojen, nuorisokeskusten kuin yksittäisten kuntalaistenkin käytössä.

Tiedotusta olemassa olevista liikuntaolosuhteista ja maksuttomasta matalan kynnyksen toiminnasta pyritään edelleen tehostamaan eri kanavissa ja sosiaalisessa mediassa paremmin nuoria tavoittaen.

Olemassa olevien toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointia tehdään jatkuvasti ja toimintaa kehitetään arvioinnin perusteella. Edelleen tarvitaan enemmän kohdennettua tiedotusta, joustavampia tukimuotoja sekä yhteistyötä koulujen, perheiden ja järjestöjen välillä.

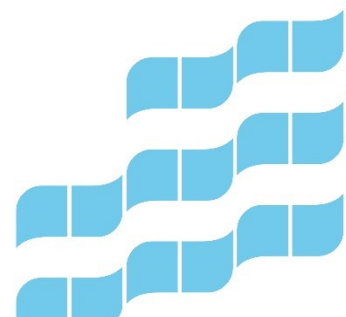
Ehdotetut lisätoimenpiteet

Koulujen tiloja ja resursseja hyödynnetään vielä laajemmin harrastustoiminnassa ja yhteistyötä paikallisten seurojen kanssa lisätään. Harrastustoimintojen suunnittelussa otetaan huomioon monikulttuurisuus, mm. kieli- ja kulttuuritaustat, jotta kaikille nuorille syntyy mahdollisuus osallistua.

Esimerkiksi kouluissa, somessa ja nuorisotapahtumissa järjestetään säännöllisesti tiedotuskampanjoita, joissa kerrotaan harrastusmahdollisuuksista ja tuista. Koulujen Wilma-järjestelmässä tiedotetaan kaupungin organisoimasta maksuttomasta lasten ja nuorten vapaa-ajan toiminnasta.

Tulevaisuuden tavoitteet ja seuranta

Kaupungin tavoitteena on taata jokaiselle nuorelle mahdollisuus harrastaa ja liikkua, riippumatta perheen taloudellisesta tilanteesta. Seuranta toteutetaan yhteistyössä koulujen, harrastusseurojen ja nuorisotoimen kanssa. Tehostettua tiedonkeruuta ja nuorten kokemusten kuulemista lisätään, jotta kehitystoimenpiteet vastaavat todellisiin tarpeisiin.

Yhteenveto

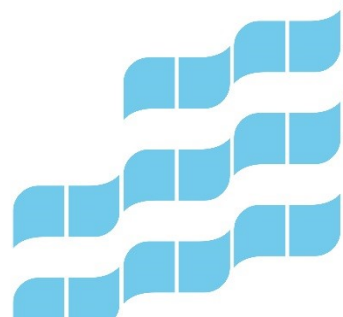
Kaupunki sitoutuu edelleen kehittämään harrastusmahdollisuuksia, tukemaan vähävaraisten nuorten osallistumista ja ehkäisemään syrjäytymistä. Tarvitaan jatkuvaa yhteistyötä, innovatiivisia ratkaisuja ja kuuntelevaa päätöksentekoa, jotta jokainen alle 18-vuotias saa mahdollisuuden liikkua, harrastaa ja löytää oman paikkansa yhteisössä.

Yhdessä voidaan varmistaa, että harrastusten ilo ja liikunnan mahdollisuudet kuuluvat kaikille nuorille – taustasta ja varallisuudesta riippumatta.

Vuoden 2026 talousarvioesityksessä ei ole varattu rahoitusta lainattavien liikuntavälineiden hankkimiseen 15 000 eurolla. Muilta osin toimenpiteitä toteutetaan, kehitetään ja lisätään edellä kuvatusti.

Valmistelija:

Liikunta- ja nuorisajohtaja Jukka Etu-Seppälä, puh. 050 342 2812, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Aloite alle 18-vuotiaiden vähävaraisten nuorten liikunnan ja harrastamisen edistämiseksi

Varattomuuden ei tulisi olla esteenä nuoren tavoittellessa sosiaalista yhteenkuuluvuutta, tervettä kehoa tai mielen hyvinvointia. Varattomuus harrastusaktiviteeteille myös kiistämättä altistaa nuoria lieveilmiöihin, jollaisia kehittyä kun "liiaksi aikaa" kohtaa "tekemisen puutteen". Tämä on vahingollista nuorille sekä haitallista yhteiskuntarauhalle.

31. päivä joulukuuta 2024 Tampereen väkiluvuksi laskettiin 260 358 asukasta. Tästä asukaslukumäärästä n~ 17% - 44 261 henkilöä - kuuluvat pienituloisiin eli vähävaraisiin kotitalouksiin. Nämä kotitaloudet käsittävät n~ 14% kaikista Tampereen alle 18-vuotiaista lapsista; lukumäärällisesti se tarkoittaa 6197 nuorta.

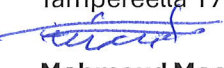
6197 potentiaalista nuorta, joilla on yhtäläiset vapaudet ja oikeudet erinäisille liikuntaharrastuksille, kuten kella tahansa muullakin tamperelaisella, mutta joiden harrastustoimintaa haittaa köyhyyden ja huono-osaisuuden sukupolvistuminen. Heillä ei siis ole varaa harrastaa mielekkäästi esimerkiksi välineistä riippuvaisia liikuntalajeja, joissa välineiden alalaatuisuus muodostaa rasitteen.

Ennaltaehkäisevä, vähävaraisten nuorten etua ajava ratkaisu on tarkoituksenmukaisesti antaa heille varallisuuteen katsomatta mahdollisuus osallistua ja harrastaa.

Esitämmekin että:

- 1.) Tampere sitoutuu alustavasti neljäksi vuodeksi edistämään vähävaraisten nuorten matalan kynnyksen yhteisöllisiä liikuntamuotoja. Tavoitteena olisi tarjota esteetön mahdollisuus harrastamiselle 1500 nuorelle per vuosi.
- 2.) Kaupunki lisää ja tiedottaa kattavammin vähävaraisille suunnatuista liikuntaetuseleleistä. Myöntäminen samoin perustein kuin palveluseteleillä yleensäkin.
- 3.) Jo olemassa olevien liikunta- ja harrastuspaikkojen näkyvyyttä nuorten keskuudessa on tehostetusti lisättävä.
- 4.) Tuetaan vuotuisesti 15000 €:lla hankkimalla mm. yhteisiä välineitä (vähän käytetty mutta ehjä on yhtä kelvollinen). Käyttö toteutuu esimerkiksi muodollisella välinevuokratakuulla.
- 5.) Kaupunki sopii/suunnittelee tarpeen mukaan ohjattua liikuntaa. Ilmoittautuminen ns. ryhmä- tai joukkuekokoon mahdollistaisi aina aktiviteetin toteutumisen.
- 6.) Ohjatussa toiminnassa ja kaupungin järjestämissä tilaisuuksissa noudatetaan aina turvallisemman tilan periaatetta. Minkäänlainen häiriö käyttäytyminen johtaa poikkeuksetta poistamiseen.

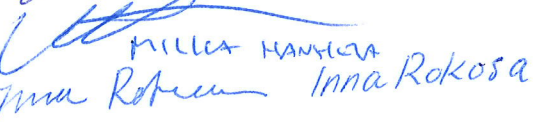
Tampereella 17.2.2025

 Mahmoud Machaal (sd.), Ulla Kampman (sd.)

 Sinita Toivola

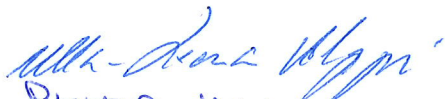
 Jouni Sironen

 Jari Mäntä

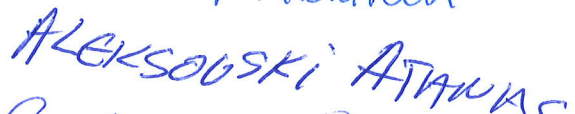
 Inna Rokosa

 Antti Hilt

 Loukko

 PETTERI HINKKA

 Minna Minkkinen

 ALEKSA

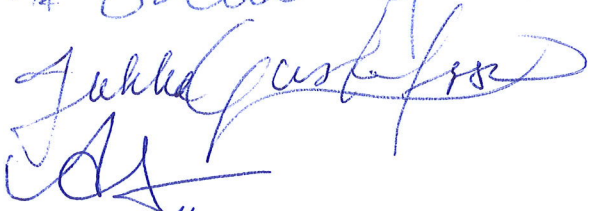
 Camilla

 Sami

 Hanna

 Johanna

Vilho Antti Harkki

R. O. Ounus
Jukka Paski

Jaakko Mustakallio

LASSI KALEVA

Aarne Rautavaara

Valtuustoaloite kädentaitopajojen toiminnan jatkamiseksi – Ulla-Leena Alppi ym. (TRE:1168/12.00.01/2025)

Valtuutettu Ulla-Leena Alppi esittää 3.2.2025 yhdessä muiden valtuutettujen kanssa jättämässään aloitteessa, että kaupunki jatkaa erilaisten ohjattujen kädentaitopajojen toimintaa. Perusteluissa korostetaan toiminnan merkitystä ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitämisessä, yksinäisyyden ehkäisyssä ja hyvinvoinnin edistämisessä. Aloitteessa tuodaan esiin aiempien palvelukeskusten pitkä historia ja laaja tarjonta sekä huoli nykyisen toiminnan supistumisesta ja ohjaajaresurssien puutteesta.

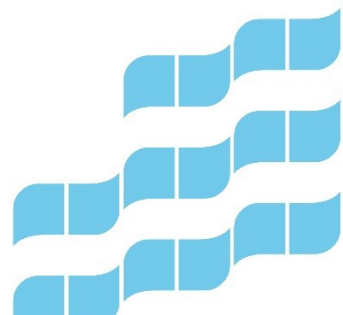
Kädentaitopajat siirtyivät hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä Pirkanmaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Hyvinvointialue on lakkauttanut pajoja osana palveluverkkomuutoksiaan. Ikäihmisten kädentaitotoimintaa järjestetään tällä hetkellä Pohjolan Lähitorin kädentaitotilassa yhteistyössä Kotilinnasäätiön, Pirkanmaan hyvinvointialueen ja Tampereen kaupungin kanssa vuoden 2025 loppuun saakka. Järjestely on väliaikainen, sillä tila on Pirkanmaan hyvinvointialueen tila, eikä Tampereen kaupunki ole varautunut tilan vuokrakustannuksiin talousarviossaan.

Väliaikaisen järjestelyn päätyttyä Tampereen kaupunki suunnittelee käynnistävänsä avoimen ikääntyneille suunnitellun kädentaitotoiminnan Monitoimitalo 13 kädentaitotiloissa osoitteessa Satakunnankatu 13. Suunnitelmissa on palkata tilaan ammattilaisohjaajat kulttuuri- ja liikuntarahaston turvin. Kädentaitotilat voivat alustavan suunnitelman mukaan olla eläkeläisille suunnatun toiminnan käytössä maanantaista keskiviikkoon noin klo 8.30–13. Vaikka aikataulu supistuu nykyisestä, se tarjoaa toiminnalle turvaa, jatkuvuutta ja ammattilaisohjaajien läsnäolon. Monitoimitalon tilat ovat Pohjolankadun tiloja suuremmat ja mahdollistavat yhtäaikaisen suuremman osallistujajoukon.

Monitoimitalo 13:sta tiloissa on suunnitteilla järjestää jatkossa myös muita hyvinvointia- ja osallisuutta tukevia toimintoja ikääntyneille yhteistyössä eläkeläisjärjestöjen kanssa. Rakennuksen alakerran tyhjillään olevaan kahvila- ja salitilaan mahdollisesti sijoittuvat toiminnot tukevat kädentaitopajojen toimintaa ja luovat yhdessä monipuolisen kokonaisuuden.

Tuleva avoimen kädentaitopajan avaaminen Monitoimitalo 13:sta tiloihin on vain osa kaupungin laajaa ikääntyneille sopivaa kulttuuri- ja vapaa-ajan tarjontaa. Keskeisimpänä näistä on Tampereen seudun työväenopisto, jonka kädentaitojen kurssitarjonta on laaja - tarjolla on muun muassa neule- ja kädentaitokahviloita Sampolassa sekä lukuisia muita kursseja. Tampereen kirjastoissa järjestetään säännöllisesti erilaisia maksuttomia lukupiirejä, keskustelutilaisuuksia ja tietovisoja. Museoilla on yhteinen säännöllisesti kokoontuva senioriryhmä. Mikäli lähteminen kulttuurin pariin yksin tuntuu hankalalta, voi mukaansa kutsua vapaaehtoisen kulttuuriluotsin. Lisäksi Tampereen kaupungin avustamat järjestöt järjestävät erilaista yhteisöllistä matalankynnyksen toimintaa ja harrastuksia ympäri kaupunkia.

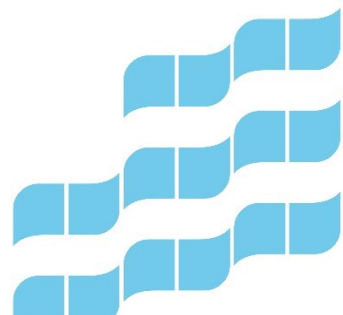
Edellä esitetyn perusteella esitetään, että kädentaitotoiminnan jatkuvuus turvataan siirtämällä toiminta vuoden 2026 alusta Monitoimitalo 13:een, palkkaamalla toimintaan ammattilaisohjaaja ja hyödyntämällä kulttuuri- ja liikuntarahaston varoja. Toiminnan aikataulu ja sisältö suunnitellaan yhteistyössä käyttäjien ja kumppaneiden kanssa. Ensimmäinen yhteinen tapaaminen järjestettiin kädentaitotiloissa tamperelaisten eläkeläisjärjestöjen ja aloitteen jättäneiden kanssa 26.8.2025.

Vuoden 2026 talousarvio mahdollistaa toiminnan siirtämisen ja kehittämisen. Toteutus edellyttää sisäisen vuokrauksen muutoksia ja kulttuuri- ja liikuntarahaston hyödyntämistä.

Valmistelija:

Suunnittelupäällikkö Jaakko Laurila, puh. 044 430 9014, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Valtuustoaloite kädentaitopajojen toiminnan jatkamiseksi

Iäkkäille suunnatut kädentaitopajat ovat pitkään olleet tamperelaisille paikkoja, joissa voi ylläpitää kädentaitoja ja oppia niitä lisää, joissa voi ylläpitää omaa mielenterveyttä ja fyysistäkin kuntoa lähtemällä pajoille, ja paikkoja, joissa käymällä voi torjua yksinäisyyttä. Pajat ovat loistavia yhteisöllisyyden kokemuksen mahdollistajia ja ne ovat myös edistäneet tärkeän kulttuuriperinteen ylläpitoa.

Pirkanmaan hyvinvointialueen (Pirha) kieltäytyttyä jatkamasta tätä terveyttä ja hyvinvointia ylläpitävää toimintaa Tampereen toivotaan ottavan uudelleen vastuun toimintojen jatkamisesta. Tällä hetkellä on päätös Pohjolan kädentaitopajalla kesäkuun loppuun jatkuvasta kokeilusta, jossa tilojen omatoimisen käytön ohkeen hankitaan tuntiperusteisesti erityisesti ikääntyneille suunnattua ohjausta, sekä kurssimuotoista käsityöharrastustoimintaa.

Kädentaitopajojen tilannetta käsiteltäessä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnassa tammikuussa 2025 vastauksessa asiaa koskeviin kirjelmiin todetaan, että myös Työväenopistossa järjestetään käsityökursseja ja että 67 vuotta täyttäneet saavat yhdestä kurssista 30%:n alennuksen. Tämä sopii varmasti monille, mutta on paljon kädentaidoista kiinnostuneita, joille ei eri syistä sovi tietty säännöllinen kokoontumisaika, ja yhdestä alennetusta kurssista huolimatta maksut ovat liian kalliita maksettavaksi pienistä eläkkeistä. Lisäksi useimmat Työväenopiston kurssit ovat ilta-aikoina, jolloin Pali-kuljetusta tarvitsevat jäävät kurssien ulkopuolelle. Esteettömyys osallistua ei toteudu.

Lautakunnan päätöksen perusteluissa todettiin myös, että ”poistuvan kädentaito-ohjaajaresurssin tilalle kaupunki hankki vuonna 2024 kulttuuri- ja liikuntarahaston mahdollistamana ostopalveluna korvaavaa kurssimuotoista toimintaa kaikille Pirhan oman toiminnan lähitoureille. Kurssimuotoisen toiminnan osallistujamäärät lähitoureilla jäivät hyvin pieniksi, mutta toiminnasta saatiin paljon palautetta”. Millaista palaute oli, se ei selvinnyt esittelytekstistä. Muualta olen kuullut kurssimuotoisuuden ongelmista.

Kädentaitopajoissa on nimittäin koettu tärkeäksi juuri se, että toisin kuin kurssimuotoisella toiminnalla ovat pajojen aukioloajat riittävän pitkiä - Pohjolassa tällä hetkellä klo 8 - 14 - jolloin useammalla on mahdollisuus osallistua itselleen sopivana aikana ja itselle sopivan pituisen ajan. Kädentaitopajojen osallistujat painottavat nimenomaan toiminnan avoimuutta; sitä että kukin osallistuja voi osallistua oman tilanteesta mukaisesti.

Iäkkäissä ihmisissä on myös omaishoitajia, joiden mahdollisuus sitoutua tarkkoihin kellonaikoihin ja irtautua hoitotehtävästään ei ole mahdollista. Omaishoitajien jaksamiselle on kuitenkin äärettömän tärkeää päästä välillä itselle mieluisan harrastuksen pariin ja muiden ihmisten seuraan.

Kädentaitopajojen yksi merkitys on yhteisöllisyys ja yksinäisyyden torjunta. Yksinäisyyden tiedetään olevan yksi iäkkäiden ihmisten isoimmista ongelmista, usein myös sairastumisen taustalla. Kokoontuminen samoista asioista kiinnostuneiden ikätovereiden kanssa on hyvinvoinnin ylläpitoa parhaimmillaan. Kädentaitojen ylläpitäminen ja siirtäminen seuraaville sukupolville on myös kulttuurirityötä.

Pajoille osallistuvat voivat jakaa ja opastaa toisiaan joissakin kädentaidoissa, mutta palkatun, pätevän ohjaajan tarve on kuitenkin selkeä. Ohjaajan ei tarvitsisi olla paikalla jokaisena papapäivänä, mutta olisi tärkeää, että hän olisi edes joinakin päivinä viikossa paikalla. Ohjaajat ovat kyenneet opastamaan useampia kädentaidoista kiinnostuneita lähes samanaikaisesti. He ovat myös huoltaneet laitteet ja koneet, sekä huolehtineet muista tarvikkeista.

Suhteellisen pienellä rahallisella satsauksella saataisiin aikaan paljon hyvää ajatellen iäkkäiden tamperelaisten terveyttä, toimintakykyä ja hyvinvointia. Erilaisille kädentaitopajoille on suuri tarve.

Esitämmekin, että kaupunki jatkaa erilaisten ohjattujen kädentaitopajojen toimintaa.

Tampereella 3.2.2025

Ulla-Leena Alppi
Ulla-Leena Alppi

Minna Minkkinen
Jouko Louhekorpi

Mika Hanhela
MIKA HANHELA

Ulla Kampman
Mikko Daltoen

Sirkka Toivola

Jouko Siirén

Mr. Mr.

Marianne Mäkelä
Jouko Rekola Inna Rokosa

Petri Siuro
Petri Siuro

Kari K.
Kari K.

Antti Hilli
Antti Hilli

Mika Tapio
MIKA TAPIO

J. Suorioni

Juha Suorioni

Hanna Sarela
Hanna Sarela

Mirja Salmijärvi
Mirja Salmijärvi

Aatto Gm

Olga Haapala
Olga Haapala

Merve Caglayan
MERVE CAGLAYAN

Tiina Mikkonen
Tiina Mikkonen

Henri Lämola
Henri Lämola

Jukka-Pekka J.

Sofia J.
Sofia J.

Valtuustoaloite Koukkuniemen vanhainkodin juhlatalon säilyttämiseksi ikäihmisten tapahtumien pitopaikkana – Petri Siuro ym. (TRE:1725/05.00.01/2025)

Valtuutettu Petri Siuro esittää 17.3.2025 yhdessä muiden valtuutettujen kanssa jättämässään aloitteessa, että Tampereen kaupunki käynnistää toimenpiteet yhdessä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa Koukkuniemen juhlatalon säilyttämiseksi ikäihmisten tapahtumien pitopaikkana. Valtuutetut ehdottavat, että Tampereen kaupunki neuvottelee yhdessä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa ratkaisusta, joka mahdollistaa toiminnan jatkamisen Juhlatalossa, ja että mukaan neuvotteluun voidaan ottaa erilaisia ikäihmisten tapahtumia järjestäviä yhdistyksiä.

Petri Siuro ja muut valtuutetut perustelevat aloitettaan sillä, että Pirkanmaan hyvinvointialue on ilmoittanut lopettavansa Koukkuniemen juhlatalon vuokraamisen Tampereen kaupungilta säästösyistä kesäkuun lopussa 2025. Tilan vuokra on noin 19 300 euroa kuukaudessa. Valtuutetut nostavat esiin, että Juhlatalo on tarjonnut elämyksiä jo vuodesta 1961 alkaen. Tapahtumat ovat ikäihmisille tärkeitä, ja Juhlatalossa ne järjestetään heidän omassa elinympäristössään. Osastoilla järjestettävät tapahtumat eivät korvaa suurempia tapahtumia. Tapahtumat Juhlatalossa tuovat vaihtelua elämään ja niissä näkee enemmän ihmisiä. Huonon sään uhatessa pihalle suunnitellut kesätapahtumat voidaan siirtää Juhlataloon. Juhlataloa on käytetty aktiivisesti tapahtumien pitopaikkana 1–2 kertaa viikossa. Tapahtumissa on ollut konsertteja, runonlausuntaa, jumalanpalveluksia, elokuvia, tanssia ja erilaisia esityksiä.

Kulttuurin palveluryhmä on sisäisissä neuvotteluissaan sekä Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa käydyssä alustavassa keskustelussa tullut tulokseen, ettei palveluryhmällä ole taloudellisia edellytyksiä eikä käytännöllisiä tarpeita näin mittavaan panostukseen.

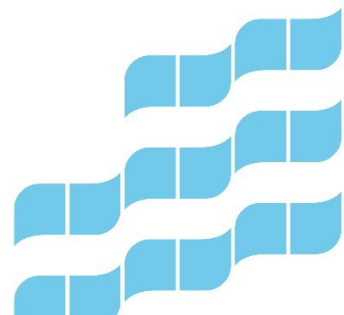
Kulttuurin palveluryhmän sijaan Kiinteistöt, tilat ja asuntopoliittikka -palveluryhmä suunnittelee Koukkuniemen kiinteistöjen jatkokäytön mallia jo nyt Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa, ja ratkaisut pyritään tekemään vuoden 2026 loppuun mennessä. Aloite ei edellytä jatkotoimia, koska kaupungin taholta ollaan jo tekemässä toimenpiteitä, jotka ohjaavat kyseessä olevan tilan tulevaisuutta kaupungin strategian toteutumista tukevaan suuntaan.

Vuoden 2026 talousarvioesityksessä ei ole varattu rahoitusta Koukkuniemen vanhainkodin juhlatalon säilyttämiseksi ikäihmisten tapahtumien pitopaikkana.

Valmistelijat:

Kulttuurijohtaja Sampo Terho, puh. 040 750 5254, etunimi.sukunimi@tampere.fi

kiinteistöpäällikkö Henri Lievonon, puh. 041 730 5812, etunimi.sukunimi@tampere.fi

[Signature]

Liite Akila 11.9.2025

Vuoden 2026 talousarvion yhteydessä käsiteltävä valtuustoaloite

**Valtuustoaloite kaupunginosahankkeiden turvaamiseksi ja kehittämiseksi
17.3.2025 TRE:1726/10.00.01/2025**

Valtuustoaloite kaupunginosahankkeiden turvaamiseksi ja kehittämiseksi 17.3.2025
TRE:1726/10.00.01/2025

Tampereen sosiaalidemokraattinen valtuustoryhmä esittää valtuustoaloitteessaan, että kaupungin tulee *jatkaa systemaattisesti toteutettuja lähiöhankkeita*. Lisäksi esitetään, että näiden lisäksi kaupungin tulee *tukea erilaisten asuinalueiden tasa-arvoisuutta ja sosioekonomista heterogeenisyyttä luomalla tuki-instrumentti*, jonka kautta on mahdollista rahoittaa tai tukea muulla tavalla erilaisia kaupunginosahankkeita suurten lähiöohjelmien rinnalla.

Tampereen kaupunki on tunnistanut tarpeen tiivistää poikkihallinnollista yhteistyötä alueellisen eriytymisen ehkäisemiseksi ja asuinalueiden pitkäkestoiseksi kehittämiseksi. Tähän liittyen on käynnistetty vuoden 2024 alussa pormestarin nimeämä kaupunginosakehittämisen työryhmä (kaupungin keskeiset toimialat ja Pirhan edustaja), jonka tehtävänä on ollut kehittää *pitkäkestoinen ja toimialarajat ylittävä toimintamalli alueellisen eriytymisen ehkäisemiseksi*.

Kaupunginosakehittämisen toimintamallin perusrakenne sisältää *yhdeksän teemaa ja niihin liittyvät periaatteet ja tavoitteet*, joilla alueellista eriytymistä ehkäistään kaikilla asuinalueilla. Lisäksi toimintamallissa on tietoon perustuen valittu *neljä erityistä kohdealuetta* (Hervanta, Kaukajärvi ja Annala, Peltolampi ja Multisilta sekä Tesoma) sekä *kuusi seuranta-aluetta* (Nekala, Härmälä, Linnainmaa, Kalkku, Lentävänniemi, Lielähti). Alueet on valittu erityisesti sosioekonomisten mittareiden, asukasmäärän, monialaisen yhteistyön tarpeen pohjalta. Kaupunginosakehittämisen kohdealueille on luotu konkreettinen toimintasuunnitelma vuodesta 2025 alkaen. Toimintasuunnitelman taustalla ovat vaikuttaneet tilastollinen analyysi alueiden tilanteista, asukaskysely ja tamperelaisten illat kohdealueilla sekä aluetoimijaverkostojen keskustelut. Tänä vuonna tavoitteena on viedä kaupunginosakehittämisen toimintamallia vahvemmin kaupungin strategiaan linjauksiin. *Kaukajärven ja Annalan kaupunginosaohjelma* päättyy projektina tämän vuoden loppuun, mutta alueen kehittäminen jatkuu osana pitkäkestoista toimintamallia.

Kaupunginosien omaehtoisia projekteja ja toimintaa on viime vuosina tuettu ja edistetty kaupunginosaohjelmien lisäksi *Mansen Massit -osallistavan budjetoinnin* sekä sivistyspalvelujen *yhteisöllisen toiminnan kerta-avustuksen* avulla. Tukimuodot ovat olleet onnistuneita ja ne ovat tuoneet esiin uudenlaisia asukkaiden ideoita ympärikaupunkia. Kaupunginhallitus on 30.6.2025 kehyspäätöksessään linjannut nämä avustukset osaksi talouden tasapainottamisen keinoja, ja mikäli lautakunta hyväksyy nämä keinot osana kehystään, ei avustuksia tai osallistavan budjetoinnin rahaa jaeta enää vuodesta 2026. Jäljelle jäävät lautakuntien vakituiset *yleisavustukset* sekä *kulttuurin, nuorisotyön ja omaehtoisen ympäristönsuojelun kerta-avustukset*. Näitä vakituksia avustuksia voi mielellään käyttää kaupunginosien elävöittämiseksi.

Ilmari Nurmisen pormestariohjelmassa 2025–2029 linjataan kaupunginosaan levittäytyvästä matalan kynnyksen *kohtaamispaikkojen verkostosta* (työnimi ”*Tamperelaisten Olkkarit*”). Kohtaamispaikkojen konsepti suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä järjestöjen

ja hyvinvointialueen kanssa. Tähän konseptiin voisi jatkossa myös yhdistää asukaslähtöisen toiminnan tukemista monin eri tavoin.

Kaupunginosakehittämisen pitkäkestoisen *toimintamallin poikkihallinnolliseen koordinointiin, toimintasuunnitelman edistämiseen ja asukas- ja toimijayhteistyön tukemiseen* kohdealueilla on varattu Asunto- ja kiinteistölautakunnan vuoden 2026 talousarviossa vastaava summa kuin oli vuodelle 2025 varattu Kaukajärven ja Annalan kaupunginosaohjelma -projektissa sisältäen kahden henkilön palkkakulut ja mahdollista toimintarahaa asukaslähtöisen kaupunginosakehittämisen tukemiseksi.

Esittämämme ajatus asukaslähtöisen tuki-instrumentin luomisesta kaupunginosien kehittämiseen on tärkeä ja toivottava asia. Otamme asukaslähtöisen toiminnan tukemisen huomioon kaupunginosakehittämisen toimintamallin jatkotyössä ja yhteisöllisten kohtaamispaikkojen kehittämistyössä (pormestariohjelmassa työnimellä "olkkarit").

Valtuustoaloite kaupunginosahankkeiden turvaamiseksi ja kehittämiseksi

Tampereen kaupunki on kunnostautunut erilaisten kaupunginosahankkeiden toteuttajana. Aikanaan Hervannan kehittäminen loi pohjaa alueen eriarvoistumiskierteen pysähtymiselle. Noin kymmenen vuotta sitten Oma Tesoma -hankkeen puitteissa Tesomalle toteutettiin muun muassa uusi liikekeskusta, koulu ja urheiluhalli. Viime vuosina Peltolampi-Multisilta- ja Annala-Kaukajärvi-lähiöhankkeet ovat olleet systemaattisesti toteutettuja kaupunginosahankkeita, joissa lähiöiden palveluja on parannettu. Haluamme näiden hankkeiden saavan jatkoa tulevaisuudessa, mutta samalla haluamme monipuolistaa kaupunginosien kehittämishankkeita.

Suomen hallituksen päätös lopettaa valtakunnallisten lähiöohjelmien rahoittaminen korostaa kaupunkien vastuuta taistelussa alueellista eriarvoistumiskehitystä vastaan. Kaupungin tulee vastaisuudessaakin varata resursseja laaja-alaisille lähiöhankkeille. Samalla kaupungin tulee kehittää uusia hanke- tai tuki-instrumentteja, joilla alueellista eriarvoistumiskehitystä voidaan kohdennetusti ehkäistä.

Haluamme mahdollistaa kaupungin rahoituksen ja/tai organisatorisen tuen myös sellaisille hankkeille, jotka edistävät hyvinvointia, sosiaalista sekoittumista ja taloudellista elinvoimaa lähiohjelmien ulkopuolisilla alueilla. Hankkeiden tavoitteena voi olla esimerkiksi varmistaa, että eri sosioekonomisessa asemassa olevat kaupunkilaiset voivat asua tietyillä alueilla, vaikka asuinkustannukset nousisivat ja tonttivuokrat kallistuisivat. Tämä voi liittyä esimerkiksi peruskorjausten toteuttamisen tukemiseen.

Valtuustoaloitteessamme esitämme, että kaupungin tulee tukea erilaisten asuinalueiden tasa-arvoisuutta ja sosioekonomista heterogeenisyyttä luomalla tuki-instrumentti, jonka kautta on mahdollista rahoittaa tai tukea muulla tavalla erilaisia kaupunginosahankkeita suurten lähiöohjelmien rinnalla. Tämän tuki-instrumentin pitää olla asukaslähtöinen, eli toisin sanoen kaupunkilaisilla ja heidän muodostamilla yhteisöillä pitää olla suora väylä hakea tukea ja tätä kautta saada ääntänsä kuuluviin kaupungin kehittämisessä.

Tampereen sosialidemokraattinen valtuustoryhmä

Tampereella 17.3.2025

Liite Yla 2.9.2025

Vuoden 2026 talousarvion yhteydessä käsiteltävät valtuustoaloitteet

Valtuustoaloite vesikelkkamäen rakentamisen selvittämiseksi Tampereelle – Joonas Kiviranta ym.

TRE:4053/10.00.01/2023

Valtuustoaloite Tammipuiston kehittämiseksi – Mahmoud Machaal ym.

TRE:3913/10.00.01/2024

Valtuustoaloite koirapuiston perustamiseksi Linnainmaan – Leinolan alueelle – Aila Dündar-Järvinen

TRE:4881/10.00.01/2024

Valtuustoaloite mikrometsien lisäämiseksi Tampereelle – Oras Tynkkynen ym.

TRE:706/11.00.01/2025

TRE:4053/10.00.01/2023, Valtuustoaloite vesikelkkamäen rakentamisen selvittämiseksi Tampereelle – Joonas Kiviranta ym.

Aloitteessa kuvattu vesikelkkamäki on aikoinaan sijainnut Pyynikillä. Julkiselle alueelle yleiseen käyttöön tarkoitetun puisen vesikelkkamäen rakentamiskustannukset ovat noin 150 000-200 000€ riippuen rakennusmateriaalista, perustamisolosuhteista ja mäen korkeudesta. Ylläpitokustannukset vuosittain ovat puolestaan noin 10 000–15 000 €. Tämän lisäksi kustannuksia syntyy valvontatyöstä. Rakenne on herkkä ilkeille ja toiminnan tulee olla tarkoin valvottua. Mäen sijoittuminen vaatii tilaa uimarannan yhteydestä, missä sen sijainti tulisi olla rajattuna erillään uintialueesta. Vesikelkkamäki soveltuu yksityisen toimijan toteuttamaksi ja operoimaksi palveluksi eikä sitä näin ollen esitetä talousarvioon. Kaupungin uimarannat ja niiden lähiympäristö tarjoavat useimmiten mahdollisuuksia muun muassa urheiluun, pelaamiseen, leikkeihin ja virkistykseen liittyen.

Valtuustoaloite vesikelkkamäen rakentamisen selvittämiseksi Tampereelle

Tampereen kasvaessa kaupungin on tarkoituksenmukaista jatkaa liikuntapalveluidensa kehittämistä tukeakseen kaupunkilaisten hyvinvointia. Kesäisin kaupungin uimarannat ovat suosittuja ajanviettopaikkoja, ja niihin onkin viime vuosina joko tehty tai esitetty lukuisia parannuksia. Esimerkiksi viime vuonna päätettiin rakentaa esteetön uimapaikka n. 80 900 eurolla, Pyynikin uimarannan huoltorakennukseen on investoitu tänä vuonna arviolta miljoona euroa, ja Härmälänrantaan on suunniteltu kokonaan uutta uimarantaa, joka toteutuessaan maksaisi suuruusluokaltaan 400 000 euroa. Nämä tukevat kaupunkilaisten liikkumista, sekä Tampereen järvien täysimääräistä hyödyntämistä.

Yksi hauska idea kehittämään Tampereen rantojen tarjontaa olisi vesikelkkamäki. Vesikelkkamäessä lasketaan puisella kelkalla liukumäkeä pitkin veteen, jossa kelkka liukuu jonkin matkaa pintaa pitkin mäestä saaman vauhtinsa voimalla. Pyynikin Jalkasaassa oli tällainen mäki ainakin 1950-luvulla (Kuva: Vapriikki).

Nykyään Suomen ainoa kelkkamäki löytyy Lappeenrannan Myllysaaresta. Puurakenteinen kelkkamäki seisoo kymmenen metriä korkeana kalliolla (Kuva: Yle Lappeenranta).

Lappeenrannassa mäki vaatii vuosittaisen tarkastuksen, sekä perusylläpitoa. Laajempi korjaus pari vuotta sitten maksoi noin 15 000 €. Mäen operointi vaatii yhden uinninvalvojan, ja työvuorojen puitteissa mäen pitäminen auki vaatii kaksi työntekijää. Ilkivaltaa mäki ei ole juuri kohdannut, eikä vakavia tapaturmia ole sattunut. Hyvällä kelillä vesikelkkamäellä riittää käyttäjiä.

Uuden mäen Tampereelle rakentamisen kustannuksen suuruusluokan voisi realistisesti odottaa asettuvan jonnekin 150 000 € suuruusluokkaan, mutta tämä riippuisi niin valituista rakennusmateriaaleista, vaadituista perustuksista, mahdollisista rannan profiilin muutoksista, kuin tornin koostakin. Tämä olisi siis enemmän kuin esteettömän uimamahdollisuuden investointi, mutta vähemmän kuin uuden uimarannan, tai Pyynikin uimarannan huoltorakennusten. Kustannusta voisi lähestyä myös pohtimalla eri budjettirajoja, ja selvittämällä minkä kokoisia vesikelkkamäkiä näillä eri kustannuksilla olisi mahdollista rakentaa.

Kaupungin taloustilanne ei tule lähivuosina millään mittarilla olemaan helppo. Kaikkea investointia ei ole silti tarkoituksenmukaista lopettaa, joten vesikelkkamäen todellisten kustannusten ja sijoituspaikkojen selvittäminen tarjoaisi yhden vaihtoehdon tuleville pitkäjänteisille liikuntapalveluiden kehityssuunnitelmille, sekä mahdollisesti kustannustehokkaan keinon korottaa kaupungin rantojen palvelutasoa.

Siksi esitämme, että Tampereen kaupunki selvittää mahdollista vesikelkkamäen sijoituspaikkaa, sekä sen rakentamisen kustannuksia.

Tampereella 21.08.2023

Joonas Kiviranta (ps)

Lassi Kaleva (ps)

Anni Molari (ps)

Petri Rajala (kok)

Marika Puolimatka (ps)

TRE:3913/10.00.01/2024, Valtuustoaloite Tammipuiston kehittämiseksi – Mahmoud Machaal ym.

Valtuustoaloitteessa on esitetty toimenpiteitä 'Tammipuistoon', joka on viralliselta nimeltään Haiharankangas. Haiharankangas on noin kuuden hehtaarin kokoinen viheralue Kaukajärven kaupunginosassa. Suurin osa tästä kuuden hehtaarin kokoisesta viheralueesta on lähimetsää. Noin kaksi hehtaaria on maisemaniittyä. Kunnossapito on alueen kunnossapitoluokan mukaista.

Kaukajärvellä viheralueet ovat lähellä asukkaita, luonto on monipuolista ja asukkaat arvostavat viheralueiden hyvää saavutettavuutta ja luonnon läheisyyttä (kaupunginosavisio). Lisäksi Kaukajärvi tarjoaa rantoineen monipuoliset virkistysmahdollisuudet ja luontoelämykset. Vesistö on hyvin saavutettavissa ja rannoilla kulkee kävelyn ja pyöräilyn reittejä sekä virkistysreittejä.

Tampereen LUMO-ohjelman (KH 20.06.2022 ja päivitys vuonna 2025) tarkoituksena on kehittää Tampereen kaupungin ekologisesti kestäviä toimintatapoja sekä turvata luonnon monimuotoisuutta suojelualueiden lisäksi myös kaupunkilaisten lähiympäristössä. Lähimetsillä ja maisemaniityillä vaihtumisvyöhykkeineen on suuri arvo ja merkitys luonnon monimuotoisuuden ja ohjelman tavoitteiden osalta.

Kaukajärvellä ja Annalassa toteutetaan kaupunginosaohjelma vuosina 2023-25. Kehittämisen suuntaviivoiksi on luotu kaupunginosavisio "Elämää kuin pikkukaupungissa". Kaupunginosavision pohjaksi tehtiin yhteistyössä laajaa taustatyötä, ja vision toteuttamiseksi koottiin konkreettiset toimenpiteet seuraaville vuosille. Vision tekemiseen osallistui vuoden 2023 aikana yhteensä noin 2000 asukasta ja 100 toimijaa. Yhteisen vision teemoina ovat luonto, yhteisö ja elävyys.

Visiossa viheralueille sovittuja tavoitteita ovat Kaukajärven koirapuiston uusiminen sekä penkkien kunnostaminen ja lisääminen. Kaupunginosaohjelma ei saa ulkopuolista rahoitusta investointeihin. Toimenpiteet rahoitetaan palvelualueiden budjetista. Kaukajärven koirapuisto perusparannettiin viime vuonna.

Valtuustoaloitteessa esitetään muun muassa penkkien uusimista, uusien reittien rakentamista, luonnonkasvein istuttamista, lammen rakentamista sekä minigolf rataa. Toiveet vaatisivat Haiharankankaalle kohtuullisen suurta määrää investointirahaa ja lisäisi kunnossapidon kustannuksia. Rahoituksen lisäämistä kohteelle ei ole kaupunkiympäristön palvelualueella osoitettavissa.

Kaupunkiympäristön palvelualueen rahoituksella vuoden 2024 aikana peruskorjattiin Haiharankankaan penkit ja samalla lisättiin alueelle muutamia penkkejä. Katutaiteeseen tehdyt taulut ovat vielä kohtuullisen hyvässä kunnossa ja ne saavat olla alueella toistaiseksi. Taulut on toteutettu yhteistyössä alueen nuorten ja kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluiden kanssa. 'Tammipuisto' muistolaatta puhdistetaan ja se otetaan normaalin kunnossapidon piiriin.

Muita valtuustoaloitteessa esitettyjä toimenpiteitä ei toteuteta ja rahoitusta ei esitetä vuoden 2026 talousarvioon.

Valtuustoaloite Tammipuiston kehittämiseksi

Tammipuisto on sijaintinsa puolesta toisarvoiselle merkitykselle jäänyt puistoalue, joka on luonteenomaisuudeltaan potentiaalisesti kehitettävä kohde ja oikein hyödynnettynä yleistä asukasviihtyvyyttä kohottava.

Alue jakautuu karkeasti tasaiseen länsipuoleen, jonka lounaisosassa on pieni puustosaareke sekä pinnanmuodoiltaan vaihtelevaan itäosaan, mitä hallitsee pohjoispuoleinen maakukkula ja sen eteläjuurella oleva, rehevöitynyt kosteikko.

Tarkasteltuna puistoaluetta kokonaisuutena voidaan todeta sen tarjoamien mahdollisuuksien tulleen hyödyntämättömiksi. Keväästä saakka jatkunut asukkaiden mielipiteiden kysely asian tiimoilta on osoittanut samaa kantaa: Kolmen virallisen kulkureitin varrelle on jokaiselle sijoitettu yksi muutaman istujan kattava penkki, kaksi näistä kunnoltaan huonolaatuisia ja lahoamispisteessä. Miljöö itsessään on hoidettu vähimmäisedellytyksillä, valtaosa länsipuolesta on karua, hoitamatonta kasvustoa.

Esitän, että osana Kaukajärvellä ja Annalassa toteutettavaa kaupunginosaohjelmaa puistoaluetta kehitettäisiin esimerkiksi seuraavin tavoin:

- Virallisten kulkureittien penkit uusitaan
- Asukkaiden itsensä tekemät, "luonnolliset" kulkureitit kunnostetaan sorapäälysteisiksi ja saatetaan huollon piiriin
- Puiston länsipuolen kukkula hyödynnetään; villikasvusto raivataan, kukkulan laelle tehdään kolme esteetöntä kulkureittiä (lounais-, pohjoinen- ja länsirinne). Kukkulan päälle tehdään leveä, pyöreähkö tasanne, minne sijoitetaan loivaan kaareen penkkejä. Kukkulan vapaille rinteiden osille istutetaan luonnon kukkia tai istutuksia
- Länsipuolen kosteikko ruopataan/kunnostetaan (sorsa)lammeksi, johon sijoitetaan vesielementti (suihkulähde), minkä yhteyteen asennetaan veden hapetin. Lammen ympäristön kunnostetaan kukkaiskedoksi mehiläisille ja estetiikalle. Lammen läheisyyteen sijoitetaan penkki
- Puiston lounaisosiin, puustosaarekkeen ympäristöön, istutetaan tarkoituksenmukainen niittyketokukkien viljelys niin sanotuksi "mehiläiskodoksi" sekä miljööparannukseksi.
- Keskiin itä- ja luoteisosiin täysi mahdollistetaan toteutettavaksi (supistettu) minigolf rata
- Alueella olevat katutaideaulut kunnostetaan, ja mahdollisuuksien mukaan niitä lisätään sekä sijoitellaan ympäri puistoa
- Tammipuiston muistolaatta puhdistetaan sekä asennetaan selkeämpään maamerkkiin.

Mahmoud Machaal,
Kaupunginvaltuutettu (sd.)
Tampereella 19.8.2024

Anne Tiimola

Ulla Kampmar

Antti Hilti
MEVRE
LILJAN

SAANA KUJIPALLO

Johanna Loukukongas

Inna Rokosa

Sofia Julin

ILMA PARTIIVIN
Jukka Gustafsson

Kirsi Kannonen

Jussi Lahti

Alexsowski ATAAH

Pia V.

Nikko Aaltanen

Mina Minkinen
Minna Minkinen

Milla-Milla Mäkipää

MILLA MÄKELÄ

Jari Siira

Iiris Suonen
IIRIS SUOMELA

Petri Siuro

Jukka Skuhell

Olga Haggroho

Vilma Järvisalo

Sini Mäkeläinen

Matti Järvinen

Aarne Rautavaara

CASSI KALEVA

Arto Grönroos

Anni Molari
Anni Molari

Kerttu Vallin

Joakim Vigehus

ANTTI MOISANDER

**TRE:4881/10.00.01/2024, Valtuustoaloite koirapuiston perustamiseksi Linnainmaan –
Leinolan alueelle – Aila Dünder-Järvinen**

Yhdyskuntalautakunta on kokouksessaan 12.6.2012 §206 hyväksynyt Viherpalveluohjelman Koirapalvelut 2012-2025 ohjeellisenä noudatettavaksi. Ohjelmassa esitetyt toimenpiteet, kuten investoinnit, hyväksytään erikseen vuosisuunnitelmien yhteydessä.

Viherpalveluohjelmassa on esitetty uusien koirapuistojen rakentamisia ja niiden sijoituspaikkoja on tutkittu koko kantakaupungin alueella. Viime vuosina investoinnit ovat pääosin menneet olevien koirapuistojen peruskorjaukseen. Kaukajärven koirapuisto peruskorjattiin vuoden 2024 aikana. Uusia on toteutettu muutamia ja vuonna 2022 rakennettiin uusi koirapuisto Soukkapuistoon, Ranta-Tampellan alueelle.

Viherpalveluohjelmassa on esitetty uuden koirapuiston sijainniksi sekä Atalaa että Linnainmaata. Verkostollisesti koko kaupunkia tarkasteltaessa Atala-Linnainmaa -sijainnille koirapuisto on tarkoituksenmukaista toteuttaa ja uutta koirapuistoa tullaan esittämään aikaisintaan vuoden 2027 talousarvioon.

Valtuustoaloite: Koirapuisto Linnainmaan – Leinolan alueelle

Yhdyskuntalautakunta on kokouksessaan 12.6.2012 § 206 hyväksynyt Viherpalveluohjelman Koirapalvelut 2012 - 2025 ohjeellisena noudatettavaksi. Ohjelmassa esitetyt toimenpiteet, kuten investoinnit, hyväksytään erikseen vuosisuunnitelmien yhteydessä.

Viherpalveluohjelmassa on esitetty uusien koirapuistojen rakentamisia, ja niiden sijoituspaikkoja on tutkittu koko kantakaupungin alueella. Viime vuosina investoinnit ovat pääosin menneet olemassa olevien koirapuistojen peruskorjaukseen. Uusia on toteutettu muutamia ja vuonna 2022 rakennettiin uusi koirapuisto Soukkapuistoon, Ranta-Tampellan alueelle. Kaukajärven koirapuisto Isolammenpuistossa kunnostettiin tänä vuonna. Linnainmaa – Leinola - alueella ei ole koirapuistoja.

Ensimmäinen koirapuisto rakennettiin vuonna 1995. Vuonna 2011 Tampereen kaupungissa oli 12 koirapuistoa. Tällä hetkellä Tampereella on 15 koirapuistoa. Kennelliiton arvion mukaan Suomessa joka viidennessä asutokunnassa on koira. Koirien määrään suhteutettuna 15 koirapuistoa Tampereen kokoisessa kaupungissa ei ole riittävä. Linnainmaalla asui vuonna 2022 6600 asukasta, joten myös koiranomistajia on paljon. Leinolan alueella asuu yli 2000 asukasta. Linnainmaan ja Leinolan koiranomistajat ovat odottaneet pitkään alueelle omaa koirapuistoa.

Koirapuistoihin liittyvät yleiset tavoitteet kirjattiin kaupungin Viheralueohjelmaan vuosille 2005–2014. Ohjelmassa esitettiin koirapuistojen määrän lisäämistä ja laadun parantamista. Laadua parannetaan lisäämällä valaistusta ja aitaamalla erilliset alueet isoja ja pieniä koiria varten.

Tavoitteena uusien koirapuistojen paikkoja suunniteltaessa on ollut koirapuistopalveluiden tasainen ja tarpeen mukainen sijoittuminen kaupungin alueelle. Koirapuistoihin tulee olla hyvät kevyen liikenteen yhteydet sekä helposti järjestettävissä oleva huoltoyhteys. Koirapuiston läheisyydessä pitää olla mahdollisuus paikoituksen järjestämiseen. Etäisyyden asutuksesta on oltava mielellään yli 100 metriä, tiiviimmin asutuilla alueilla yli 50 metriä. Myös liikennemelu vaikuttaa koirapuiston sijoittamiseen. Maaston tulee olla sellainen, että aidan rakentaminen puiston ympärille on helppoa.

Kaupungin koirapalveluiden yleissuunnitelman mukaan koko kaupungin tasolla koirapuistojen määrään vaikuttavat:

- Koirapuistojen kattavuus
- Koirapuistojen määrä / koirien määrä
- Koirapuistojen sijoittuminen tasaisesti ympäri kaupunkia
- Asumismuodot eri alueilla
- Saavutettavuus kävellen ja autolla
- Asukkaiden toivomukset

Koiraharrastajia tulisi rohkaista ja antaa heille mahdollisuus osallistua koirapalveluiden kehittämiseen ja ylläpitoon, sillä se lisää sitoutumista. Alueiden siisteydestä ja rakenteiden kunnosta huolehditaan tavallista paremmin ja niitä pidetään silmällä mm. ilkeivallan tekijöiltä. Käytettävien alueiden siisteys vaikuttaa myös muiden kaupunkilaisten asenteisiin. Koiranomistajien, kaupunginosa- ja asukasyhdistysten ja koiraharrastusyhdistysten osallistumista koirapuistojen kunnossapitoon voitaisiin tulevaisuudessa lisätä. Harrastusyhdistysten osallistumisesta koirapuistojen ylläpitoon on hyviä kokemuksia mm. Lahdessa, jossa järjestely on toiminut hyvin jo useiden vuosien ajan. Myös Helsingissä ylläpitotyöt on käytännössä jaettu kaupungin ja koirapuistojen käyttäjien kesken.

Esitän, että Tampereen kaupunki rakentaa mahdollisimman pian koirapuiston Linnainmaan – Leinolan alueelle. Suunnittelutyöhön on hyvä ottaa mukaan koiranomistajien, asukkaiden ja koiraharrastusyhdistysten edustus.

Tampereella 21.10.2024

Aila Dünder-Järvinen

Kaupunginvaltuutettu (Kok.)

**TRE:706/11.00.01/2025, Valtuustoaloite mikrometsien lisäämiseksi Tampereelle –
Oras Tynkkynen ym.**

Hervantajärven asuinalueelle Hakkisenpuistikkoon toteutetaan vuoden 2025 aikana mikrometsä. Urbanin, kompaktin ja tiheäksi kasvavan mikrometsän suunnittelu ja toteutus perustuu japanilaisen kasvitieteilijä Akira Miyawakin kehittämään metodiin. Mikrometsät tarjoavat monia ekosysteemipalveluja ja parantavat kaupunkien viihtyisyyttä. Projektin tukee osaltaan kaupunkistrategian tavoitteita luonnon monimuotoisuuden ja ilmastonmuutokseen sopeutumisen eteen.

Mikrometsään istutetaan erikokoisia puita ja pensaita paakku- ja astiataimina sekä metsätaimia. Kasvilajeina tulevat olemaan metsäkuusi, metsämänty, koivu-, pihlaja- ja leppälajit, metsälehmus, kataja, taikinamarja, pähkinäpensas, koiranheisi ja kultaherukka. Puiston reuna-alueille kylvetään kuivan paikan niittyseos ja suojaheinää. Taimet istutetaan tiheästi, jolloin ne kilpailevat valosta ja kasvavat nopeammin. Mikrometsä sitoo hiiltä, ylläpitää luonnon monimuotoisuutta, toimii hyönteisten ja lintujen elinympäristönä sekä vaikuttaa mikroilmastoon ja hulevesien hallintaan. Lisäksi se tuo viihtyisyyttä asuinalueella liikkujille.

Tämä on ensimmäinen mikrometsä Tampereella ja samalla uuden istutustavan kokeilu käytännössä. Kohdetta tullaan seuraamaan ja arvioimaan muun muassa Tampereen yliopiston järjestämän koetutkimuksen avulla. Hakkisenpuistikosta saatavien kokemusten perusteella mikrometsiköitä voidaan mahdollisesti esittää soveltuviin suunnittelukohteisiin jatkossakin.

Uutta erillistä mikrometsähanketta ei esitetä vuoden 2026 talousarvioon.

Valtuustoaloite mikrometsien lisäämisestä Tampereella

Mikrometsiksi (tai tasku- tai minimetsiksi, englanniksi micro forest tai tiny forest) kutsutaan pieniä ja tiiviitä kaupunkiin istutettuja alueita, joissa kasvaaseudulle luontaista metsien lajistoa. Niitä erottaa tavallisista metsistä ennen kaikkea pieni koko, kasvutapa ja sijainti kaupunkimaisessa ympäristössä.

Alkujaan mikrometsät pohjautuvat japanilaisen kasviekologin Akira Miyawakin 1970-luvulla kehittämään malliin. Miyawaki hyödynsi niitä tiheästi asutuissa suurkaupungeissa, joissa viheralueita oli vähän eikä tavallisten metsien istuttaminen ollut mahdollista. Sitten mikrometsiä on sovellettu monenlaisissa oloissa ja monilla tavoilla, ja ne sopivat periaatteessa lähes mihin tahansa ihmisen voimakkaasti muokkaamalle alueelle.

Mikrometsät ovat pieniä, pienimmillään jopa vain joidenkin neliömetrien kokoisia. Ne ovat yleensä kasvillisuudeltaan tiheitä ja usein myös kerrosteisia, minkä ansiosta pienellekin alalle mahtuu paljon lajeja ja kasvustoa. Mikrometsissä hyödynnetään paikallisia kasvi- ja eläinlajeja. Niissä pyritään kestävyys- ja helppohoitoisuuteen; ensimmäisten vuosien jälkeen metsien annetaan kasvaa ja kehittyä luonnostaan.

Mikrometsät soveltuvat verraten tiiviisiin, kaupunkimaisiin ympäristöihin. Olemassa olevien viher- ja puistoalueiden lisäksi niitä voi sijoittaa mm. julkisten rakennusten pihoihin, teiden varsiin, joutomaille, katutilaan ja yksityisille pihoihin.

Osassa mikrometsähankkeista myös yhteisöllisyydellä on osansa. Paikallisyhteisöä – erityisesti lapsia ja kouluja – on osallistettu metsän istuttamiseen ja hoitamiseen.

Mikrometsät eivät korvaa laajoja, yhtenäisiä tai luonnontilaisia metsiä. Ne tarjoavat kuitenkin monia samoja ekosysteemipalveluja kuin tavallisetkin metsät, mutta kaupunkirakenteen sisällä.

Mikrometsien hyötyjä ovat mm. suoja helteiltä, hulevesien hallinta, ilmanlaadun parantaminen ja hiilensidonta. Ne voivat myös ylläpitää ja jopa parantaa luonnon monimuotoisuutta kaupungin sisällä. Paikallisille asukkaille ne tarjoavat virkistystä, viihtyisyyttä ja viehättävyyttä.

Haasteeksi mikrometsien perustamisessa on tunnistettu korkeahkot istutuskustannukset neliömetriä kohti. Paikallisiin oloihin soveltuvan metsän perustaminen edellyttää osaamista, ja pitkäaikaista seurantatietoa on vielä niukasti saatavilla. Paikallisyhteisön osallistaminen vaatii myös vaivannäköä.

Alankomaissa on pari sataa yhteisöllisesti istutettua metsää, ja yli 3 000 ihmistä on istuttanut kuuden neliön kokoisen mikrometsän omaan pihaansa. Belgiassa Urban Forest -yrittäjä on toteuttanut yli sata mikrometsää, jotka kattavat yhteensä 56 hehtaaria ja yli 160 000 puuta. Pariisi pyrkii istuttamaan Miyawakin menetelmällä 170 000 puuta.

Oopperatalon metsä Helsingin Töölönlahdella on Suomen ensimmäisiä mikrometsiä. Noin aarin alueelle on istutettu 50 puuta, 60 pensasta, varpuja, sammalia ja maisemaniittyä. Keravalla on

istutettu kaksi hiilimetsäseksi kutsuttua aarin kokoista mikrometsää, joissa tutkitaan eri kokoisten taimien vaikutusta. Taideprojekti Silence Projectin miljoonan puun talkoot istuttaa taideteoksina toimivia mikrometsiä mm. Porvoossa, Helsingissä ja Savonlinnassa. Pirkanmaalla Mäntässä istutettiin Kirkonpellon minimetsä, jonka arvioidaan sitovan 48 tonnia hiiltä vuodessa.

Mikrometsät sopivat moniin Tampereen kaupungin tavoitteisiin. Kaupunkistrategian mukaan Tampere mm. edistää hiilinegatiivisia ratkaisuja, parantaa määrätietoisesti luonnon monimuotoisuuden tilaa ja hyödyntää rohkeasti uusia tapoja vehreyden lisäämiseksi kaupunkiympäristössä. Hiilineutraali Tampere -tiekartan mukaan kaupungissa lisätään soveltuvien alueiden hiilen sidontaa esimerkiksi puuistutuksilla.

Monimuotoisuusohjelman mukaan mm. lisätään kotimaisten luonnonkasvien käyttöä viheralueilla ja monipuolistetaan kaupunkikasvillisuuden lajivalikoimaa. Kaupunkipuulinjauksen mukaan kaupunkilaiset osallistetaan monimuotoisen kaupunkipuuston toteuttamiseen ja tavoitellaan kaupunkipuuston monimuotoisuutta. Kaupunkien luontofoorumeissa Tampere sitoutui kehittämään ja ylläpitämään siniviheralueita luonnon monimuotoisuuden tukemiseksi ja kaupunkilaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kaupunki voi edistää mikrometsiä monin tavoin. Mahdollisiin keinoihin kuuluvat mm. kaupunkisuunnittelu ja kaavoitus, mikrometsien sisällyttäminen toimintaa ohjaaviin ohjelmiin ja linjauksiin (kuten vuonna 2025 valmistuva viheralueohjelma), ulkopuolisen hankerahoituksen hankkiminen, avustusten myöntäminen järjestöille ja kansalaisille, koulutukset ja oppaat, yhteistyö järjestöjen ja oppilaitosten kanssa, tiedotus sekä talkoiden järjestäminen. Kaupunki voi myös osallistua miljoonan puun talkoot -kampanjaan ja kokeilla mikrometsiä osana Hiedanrannan puulajikokeiluja.

Päätösesitys

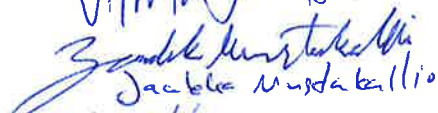
Me allekirjoittaneet kaupunginvaltuutetut esitämme, että Tampere pyrkii edistämään mikrometsiä ja selvittää tähän sopivimpia keinoja.

OSSI TYKKÄNEN

Jaakko Stenhell

Vilma Järvisalo

Jacobus Mustakallio

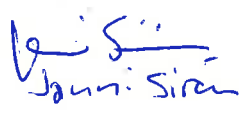

Olga Haaga-aho

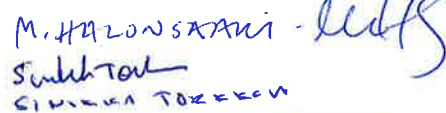

MERVE CAĞLAYAN

MIRA SALMIJÄRVI
Petri Siuro

Johanna Suorinen

HANNA JÄRVELÄ

JANI SIRÉN

M. HAZON-SAXI
Sankari
SIVON TÖREKKA

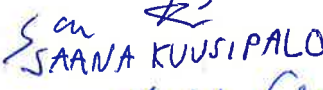

MIKKO HAUKIO

MINNA MINKKINEN

NIKKO AALTONEN

KARI KANONEN

SAMI KUUSIPALO

JUKKA GUSTAFSSON

ANNI MOLARI

ANNI MOLARI

Liite Jolila 10.9.2025

Vuoden 2026 talousarvion yhteydessä käsiteltävä valtuustoaloite

Valtuustoaloite selvityksen tekemiseksi Tampereen seudun joukkoliikenteen esteettömyydestä ja saavutettavuudesta - Tiina Mikkonen ym.

TRE:1172/08.00.01/2025

Valtuustoaloite selvityksen tekemiseksi Tampereen seudun joukkoliikenteen esteettömyydestä ja saavutettavuudesta - Tiina Mikkonen ym.
TRE:1172/08.00.01/2025

Aloitteessa esitetään selvitystä Tampereen seudun joukkoliikenteen esteettömyyden ja saavutettavuuden nykytilasta. Selvitys sisältäisi toimenpide-ehdotukset ja ottaisi huomioon kesäkuussa 2025 voimaantulleen esteettömyysdirektiivin vaikutukset.

Kuten aloitteessa todetaan, ei Tampereen seudun joukkoliikenne ole tällä hetkellä täysin esteetöntä ja saavutettavaa. Busseissa ei ole pysäkkikuulutuksia, ratikoissa on hitaasti liikkuville matkustajille painikkeet, joilla voi viestittää kuljettajalle tarvitsevana lisää aikaa poistumiseen mutta kyseisten painikkeiden sijoittelussa nähdään toivomisen varaa. Näkövammaisen ei tiedä minkä linjan ratikka saapuu pysäkille ja lippulaitteet eivät ole näkövammaisten osalta saavutettavia.

Kesäkuussa 2025 astui voimaan esteettömyysdirektiivi, minkä myötä henkilöliikenteen palveluihin tulee paljon vaatimuksia. Esimerkiksi verkkosivuston, erilaisten sovellusten ja sähköisten matkalippujen tulee olla saavutettavia. Myös henkilöstöä pitää kouluttaa esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioon ottamiseen.

Aloitteessa todetaan, että saavutettavat ja esteettömät ratkaisut eivät ole ylivoimaisia toteuttaa, mutta ne vaativat poliittista tahtoa ja päätöksiä. Saavutettavuus ja esteettömyys tekevät joukkoliikenteestä käyttäjäystävällisempää kaikille.

Joukkoliikenteen talousarviossa on varauduttu aloitteessa esitetyn selvityksen tekemiseen vuoden 2026 aikana. Käynnissä olevia, esteettömyyttä ja saavutettavuutta parantavia toimenpiteitä edistetään suunnitellusti.

Valtuustoaloite: Tampereen seudun joukkoliikenteestä esteetöntä ja saavutettavaa

Tampereen seudun joukkoliikenne ei ole tällä hetkellä täysin esteetöntä ja saavutettavaa.

Busseissa ei ole pysäkkikuulutuksia, mikä tekee matkustamisesta haastavaa.

Ratikka-matkustamisessa on myös paljon haasteita. Ratikoissa on hitaasti liikkuvien painikkeet, joilla voi viestittää kuskille tarvitsevansa lisää aikaa poistumiseen. Painikkeet on kuitenkin sijoitettu hankalasti penkkien väliin ja niiden käyttäminen on haastavaa, jos ratikassa on enemmän ihmisiä. Näkövammaisen ei ole mahdollista tietää, minkä linjan ratikka pysäkillä seuraavaksi saapuu. Kuljettajien kuulusohjeessa sanotaan, että kuljettajan tulee tehdä vaunusta ulkokuulutus kahden linjan yhteisillä pysäkeillä silloin, kun hän havaitsee pysäkillä näkövammaisen valkoisen kepin ja/tai opaskoiran kanssa. Näkövammaiset pääsevät maksuttomasti Nyssen kyytiin, koska lippujen leimauslaitteet eivät ole saavutettavia. Tällaiset ratkaisut ovat kuitenkin väliaikaisia, mutta eivät korjaa varsinaisia ongelmia.

Kesäkuussa 2025 astuu voimaan esteettömyysdirektiivi, minkä myötä henkilöliikenteen palveluihin tulee paljon vaatimuksia. Esimerkiksi verkkosivuston, mobiilisovellusten, sähköisten matkalippujen ja niiden ostamisen pitää olla saavutettavaa. Lisäksi reaaliaikaiset matkustustiedot pitää tarjota saavutettavasti. Esteettömyys puolestaan koskee muun muassa kalustoa ja laitureita. Myös henkilöstö pitää kouluttaa, jotta he osaavat huomioida matkustajat, joilla on erityisiä tarpeita esteettömyyden ja saavutettavuuden suhteen.

Saavutettavat ja esteettömät ratkaisut eivät ole ylivoimaisia toteuttaa, mutta ne vaativat poliittista tahtoa ja päätöksiä. Saavutettavuus ja esteettömyys tekevät joukkoliikenteestä käyttäjäystävällisempää kaikille. Joukkoliikenteen saavutettavuus ja esteettömyys tukevat ihmisten itsenäistä liikkumista ja kannustaa entistä useampia käyttämään julkista liikennettä.

Me allekirjoittaneet esitämme, että Tampereen seudun joukkoliikenteen esteettömyyden ja saavutettavuuden tilasta tehdään selvitys toimenpide-ehdotuksineen ja samalla huomioidaan esteettömyysdirektiivin vaikutukset.

Tampereella 17.2.2025

Tiina Mikkonen (vihr.)

Allekirjoitukset

Petri Siuro (vihr.)

Jaakko Stenhäll (vihr.)

Antti Heikkinen Antti Heikkinen

Juha-Pekka Mäkelä

Suvi Törmä

Anne Linnola

Camilla Kinnunen

Sari Kinnunen

Ulla-Liisa Mäkelä

J. E. Mäkelä

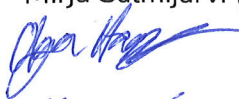
Johanna Suoninen

Vilma Järvisalo (vihr.)

Hanna Sareila (vihr.)

Jaakko Mustakallio (vihr.)

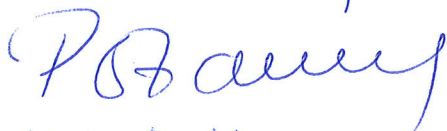
Mirja Salmijärvi (vihr.)

 Olga Haapala

 MERVE CAGLAYAN

 Juhana Saarinen

 Juha Gustafsson

 P. O. Aaltonen

Nikola Deltonen

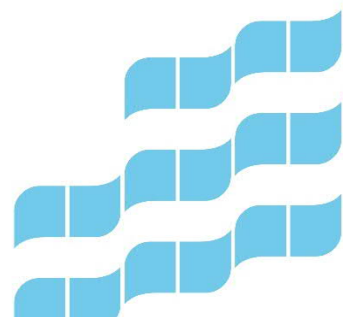
 Sofia Julin

 Jouni Särk

Vuoden 2026 talousarvioesityksen yhteydessä käsiteltävät valtuustoaloitteet

Konsernihallinto (Strateginen ohjaus ja konsernipalvelut, Hyvinvointijohtaminen)

Valtuustoaloite mielenterveysvaikutusten arviointi (MIVA) käyttöönottamiseksi Tampereen päätöksenteossa – Julia Sangervo ym. (TRE:3467/00.00.01/2025)

Valtuustoaloite mielenterveysvaikutusten arviointi (MIVA) käyttöönottamiseksi Tampereen päätöksenteossa – Julia Sangervo ym.

TRE:3467/00.00.01/2025

Johtaja Reija Linnamaa, puh. 040 572 9610, hyvinvointijohtaja Tarja Puskala, puh. 050 595 1079 ja hyvinvointikoordinaattori Jaana Ylänen, puh. 040 800 7874, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Valtuutettu Julia Sangervo ja 35 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että Tampereen kaupunki ottaa käyttöön mielenterveysvaikutusten arvioinnin osaksi vaikutusten arviointia. Lisäksi he esittävät, että kaupungin hallintoon nimetään MIVA-arvioinnin koordinoinnista vastaava henkilö ja tarvittaessa perustetaan poikkihallinnollinen MIVA-työryhmä.

Aloitteen aihe on tärkeä ja ajankohtainen. Päätösten vaikutusten ennakkoarvioinnin (EVA) kehittäminen, erityisesti ihmisvaikutusten osalta, on yksi keskeinen tavoite alkavalla valtuustokaudella. Tämä tavoite näkyy vahvasti esimerkiksi Pormestariohjelmassa. Tekemisen kaupunki -strategialuonnoksessa niin ikään nostetaan esille mielen hyvinvoinnin edistäminen kaikessa kaupungin toiminnassa. Mielenterveyden vahvistaminen on tunnistettu yhdeksi merkittäväksi kehittämisalueeksi myös uuden hyvinvointisuunnitelman 2026-2029 valmistelussa ja tulee sisältymään sen tavoitteisiin.

Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi on tapa arvioida etukäteen, miten valmistelussa oleva päätös vaikuttaisi erilaisten ihmisryhmien elämään. Tampereella mielenterveysvaikutusten arviointi (MIVA) sisältyy vaikutusten ennakkoarvioinnin kokonaisuuteen, joka sisältää useita näkökulmia mielenterveyden ohella. Ennakkoarvioinneissa tulee tarkastella päätösten vaikutuksia eri kohde-ryhmien hyvinvointiin, ja mielenterveys tulee nähdä kiinteänä osana tätä kokonaisuutta. Mielenterveyden eriyttäminen omaksi arviointiprosessikseen ei toisi päätöksentekoon merkittävää lisäarvoa suhteessa sen vaatimaan lisätyöhön. MIVA-arviointi on jo pitkään ollut osa ennakkoarvioinnin kokonaisuutta.

Päätöksen valmistelija vastaa EVAuksen toteuttamisesta. Myös lautakunnat, johtoryhmät tai muut päättävät toimielimet voivat linjata EVAuksen tekemisestä. Valmistelijoiden ja asiantuntijoiden käytössä on EVAus-lomake, joka sisältää mielenterveysvaikutusten arviointi -osion eri väestöryhmien kohdissa. Kaupungilla on nimetty henkilö vaikutusten ennakkoarvioinnin koordinoitavaksi. Häneltä ja muilta asiantuntijoilta saa tukea arvioinnin tekoon ja siihen mahdollisesti liittyvään kuntalaisten osallistumisen prosessiin. Ei ole tarkoituksenmukaista nimetä erillisiä henkilöitä eri vaikutusten, kuten MIVA, arviointiin. Myöskään käynnissä oleva talouden tasapainotusohjelma ja hallinnon resurssien su-pistaminen eivät mahdollista uusien prosessien tai tehtävien käynnistämistä. Tämän vuoksi tärkeintä on sujuvoittaa ja juurruttaa vaikutusten ennakkoarvioinnin prosessi osaksi arjen työtehtäviä ja järjestelmiä.

Tampereen kaupungilla on käytössä linjaukset ja ohjeet päätösten vaikutusten ennakkoarviointiin. Lisäksi vaikutusten ennakkoarvioinnissa on koordinoiva henkilö ja arviointiin on laadittu yhteinen prosessi sekä kattava arviointilomake. Vaikutusten ennakkoarviointia, mukaan lukien mielenterveysvaikutukset, tulee lisätä päätöksenteossa käytössä olevien resurssien puitteissa.

Valtuustoaloite: Mielenterveysvaikutusten arviointi (MIVA) käyttöön Tampereen päätöksenteossa

Mielenterveyden ongelmat ovat tamperelaisten suurimpia hyvinvoinnin haasteita. Mielenterveys on perusta kaikelle – hyvälle elämälle, yhteisöille ja kaupungin tulevaisuudelle. Silti mielenterveys jää liian usein näkymättömäksi päätöksenteossa. Mielenterveys ei ole vain terapiaa, vaan se rakentuu joka päivä siellä, missä tamperelaiset asuvat, opiskelevat, työskentelevät ja elävät. Koulutuspäätökset, asuntopolitiikka, kaupunkiympäristön suunnittelu ja työelämän tukeminen ovat kaikki ovat mielenterveyspäätöksiä.

Kunnan lakisääteinen tehtävä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Kun onnistumme tässä, se näkyy myös kaupungin taloudessa – valtionosuuksien HYTE-kerroin mittaa juuri sitä, miten hyvinvointia edistetään arjen tasolla. Mielenterveys on ylipäätään Tampereen talouden ja työllisyyden keskeinen kysymys. Mielenterveyden häiriöt ovat muun muassa suurin syy työkyvyttömyyseläkkeisiin ja pitkiin sairauspoissaoloihin, mikä osaltaan heikentää kaupungin työllisyysastetta ja taloudellista kestävyyttä.

Emme voi onnistua siinä, mitä emme tutki ja mittaa. Mielenterveysstrategia 2020–2030 suosittaakin, että mielenterveyden vaikutukset tulisi huomioida aina, kun tehdään ihmisiä koskevia päätöksiä. Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia arvioidaan kunnissa ja valtionhallinnossa monesta eri näkökulmasta, mutta mielenterveysvaikutusten ennakkoarvioinnille ei ole Suomessa vielä vakiintunutta käytäntöä. Tämän johdosta Terveysten ja hyvinvoinnin laitos (THL), MIELI ry, EHYT ry ja Mielenterveyden keskusliitto ovat kehittäneet uuden MIVA-työkalun mielenterveysvaikutusten arviointiin.

MIVA-menetelmän avulla voidaan arvioida päätösten ennakoituja vaikutuksia asukkaiden mielenterveydelle ja mielen hyvinvoinnille sekä lisätä myönteisiä ja vähentää kielteisiä vaikutuksia. Mielenterveysvaikutusten arviointi tukee siten hyvinvointia, terveyttä ja taloudellista kestävyyttä – asioita, joita Tampere ei voi sivuuttaa.

Vaikka valmiit työkalut ovat olemassa, mielenterveysvaikutusten ennakkoarviointi on ollut toistaiseksi Suomessa vähäistä. Tampere on Suomen vetovoimaisin kaupunki, joka on maanlaajuisesti tunnettu rohkeudestaan ja edelläkävijyydestään monilla aloilla. Nyt meillä on mahdollisuus näyttää esimerkkiä myös mielenterveyden edistämisessä.

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että Tampereen kaupunki ottaa käyttöön mielenterveysvaikutusten arvioinnin osaksi vaikutusten arviointia. Lisäksi esitämme, että kaupungin hallintoon nimetään MIVA-arvioinnin koordinoinnista vastaava henkilö ja tarvittaessa perustetaan poikkihallinnollinen MIVA-työryhmä. MIVA-menetelmän osallistavaa prosessia hyödynnetään myös tamperelaisten, järjestöjen ja muiden sidosryhmien osallisuuden vahvistamiseksi.

Julia Sangervo (vihr)

Noora Hakulinen (vihr)

lia-Elisabeth Suomi (vihr.)

Mikaela Sultonen

Aino Halinen

Laura Korhonen

PIRKKO VARTIAINEN (SDP)

Perttu Jusala

ATTE VIRROLAINEN

Lauri Linden

Minna Minkkinen

TUIJA JÄRVINEN

Oprimägi Oliver Priimägi

Ulla Lampman

~~Mira~~ Mira Hirvonen

Hanna-Maria Grahn Hanna-Teaiz Grahn

Jackie Gustafson

Vilma Järvis

~~Oliver~~

Johanna Kirjavainen Johanna Kirjavainen

Milla Kärjäläinen Milla Kärjäläinen

~~Anna~~ ANNA MOILANEN

Jarkko M. Jarkko M. Saksala

Lauri Neuvonen

Mirja Salmijärvi

~~Oras~~ ORAS TYINKYMINEN

Laura Vänskä Laura Vänskä

Machael Mahmoud

Sanna Kuusipalo

Sofia Julin

Kirsi Knuutila

Liite: Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta 11.9.2025

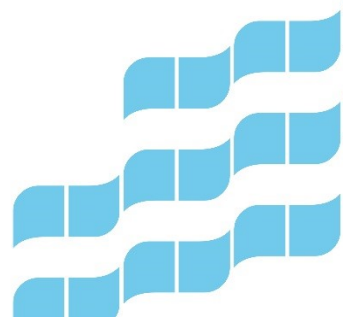
Vuoden 2026 talousarvioesityksen yhteydessä käsiteltävät kuntalaisaloitteet

Kirjaston uusi piste Tampereen keskustaan (TRE:4203/12.03.01/2025)

Koukkuniemen kirjaston säilyttäminen - vetoomus (TRE:4135/12.03.01/2025)

Yhdistyksien talo -hanke (TRE:4344/10.03.07/2025)

Ikäihmisten kädentaitotoiminnan jatkaminen Tampereen kaupungilla - vetoomus
(TRE:3064/05.01.00/2025)

Kirjaston uusi piste Tampereen keskusta (TRE:4203/12.03.01/2025)

Tampereen kaupungin kirjaamoon 2.8.2025 saapuneessa kuntalaisaloitteessa esitetään, että Tampereen kaupungin keskusta perustettaisiin uusi kirjaston toimipiste.

Kuntalaisaloitetta on perusteltu sillä, että keskustassa asuville ja siellä asioiville pääkirjasto Metso ja Sampolan kirjasto ovat suhteellisen kaukana. Aloitteessa todetaan, että ydinkeskustassa riittäisi pienempi asiointipiste, johon voisi palauttaa aineistoa ja noutaa varauksia. Aloitteessa ehdotetaan kirjaston sijoittamista Nuorten kulttuurikeskus Monitoimitalo 13 kiinteistöön, joka on helposti saavutettavissa julkisilla kulkuneuvoilla. Aloitteessa todetaan myös, että kyseinen sijainti toisi kirjat lähelle nuoria. Kuntalaisaloitteessa ehdotetaan lisäksi, että osana kirjastopisteen suunnittelua voitaisiin miettiä koko Tammerlammen turvallisuutta ja viihtyisyyttä esimerkiksi videokameravalvontaa lisäämällä.

Nykytilan kuvaus

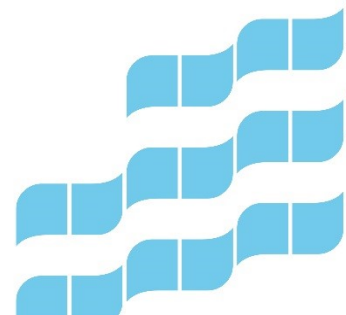
Tampereen kaupunginkirjastolla on tällä hetkellä pääkirjasto Metson lisäksi 14 lähikirjastoa eri puolilla kaupunkia.

Keskusta-alueella palvelevat pääkirjasto Metso ja Sampolan lähikirjasto. Ne ovat maantieteellisesti hyvin saavutettavissa kevyellä ja julkisella liikenteellä sekä autolla. Niiden saavutettavuusvyöhyke enintään 2 km päähän tieverkostoa käyttäen kattaa koko Tampereen keskusta-alueen. Saavutettavuusvyöhyke ulottuu Pyynikin ja Tahmelan välille lännessä ja Kalevan ja Hakametsän välille idässä ja kattaa koko Tampereen keskusta-alueen pohjois-eteläsuunnassa Armonkalliolta Hatanpään pohjoispuolelle.

Metsossa ja Sampolassa on laajat palveluaukiot, sekä monipuolinen palveluvalikoima. Toisaalta ajallinen saavutettavuus on omatoimiaukiolojen puuttumisen vuoksi muita kirjastoja suppeampi. Metso ja Sampola ovat auki arkisin klo 8/9–20 ja lauantaisin klo 9/10–16. Kesäisin Sampola ei ole auki lauantaina eikä Metso sunnuntaina. Omatoimikirjastoon verrattuna keskusta-alueen kirjastot eivät palvele varhaisaamuina, myöhäisiltoina eivätkä yhtä laajasti viikonloppuisin. Aloitteessa mainittu lainojen palauttaminen kirjastoon onnistuu jo nykyisellään vuorokauden ympäri palautusluukun kautta, mutta muut kirjaston palvelut, kuten lainaaminen ja varausten nouto eivät.

Kirjaston palveluverkkoselvityksessä 2019 yhtenä uusista avauksista vuoteen 2030 mennessä oli Asemakeskuskirjasto. Tampereen rautatieaseman ympäristöön rakentuu lähivuosina Asemakeskus, jonka kautta kulkevat lähi- ja kaukojunat, ratikka, kaukoliikenteen bussit ja lentokenttäyhteys. Vuonna 2019 esitettiin, että Asemakeskuksen kirjasto voisi sijaita pysyvässä kioskimaisessa toimipisteessä tai yllättää kävijät liikkuvana, virtuaalisena tai tilapäisenä pop-up-kirjastona. Kuntalaiset voisivat mm. ottaa elektronisia palveluja käyttöön tai lainata pienestä valikoidusta kokoelmasta, noutaa varauksia, palauttaa lainoja sekä käyttää tietokoneita ja tulostinta. Palveluverkkoselvityksen 2019 asukaskyselyssä Asemakeskuskirjasto oli halutuin uusi palvelu.

Kirjaston tilalle on olemassa varaus Asemakeskuksen suunnitelmassa. Toiveena on lasiseinäinen 100–200 m² laajuinen tila, jonka tulisi olla logistisesti keskeisellä paikalla, jotta siellä on helppo asioida nopeasti. Asemakeskuskirjasto voisi mahdollisesti toimia omatoimikirjastona, jossa on laajat aukioloajat varausten

noudolle ja palautuksille. Asemakaavaehdotus on tulossa nähtäville loppuvuodesta 2025. Kirjasto voisi avautua tämänhetkisten arvioiden mukaan aikaisintaan 2027.

Tampereen kaupunki päivittää talven 2025–2026 aikana varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukion sekä kulttuurin, kirjaston, liikunnan ja nuorison palveluverkkoselvitykset. Tavoitteena on luoda kokonaiskäsitys tulevien vuosien palvelutarpeista ja toimenpiteistä talonrakennus- ja investointisuunnitelman sekä pitkän aikavälin talousarvion pohjaksi. Suunnitelmat hyväksytään palveluista vastaavissa lautakunnissa ja yhteismitallinen osuus kaupunginhallituksessa. Tässä suunnitelmassa otetaan kantaa myös Asemakeskuskirjastoon.

Tammerinpuiston turvallisuudesta jätettiin valtuustoaloite 11.4.2022, ja se käsiteltiin kaupunginvaltuuston kokouksessa 24.10.2022. Aloitteessa ehdotettiin kameravalvonnan lisäämistä keskusta-alueella. Poliisin kanssa käytyjen keskusteluiden jälkeen Kyttälän alueelle on lisätty aloitteen mukaisesti yleisten alueiden valvontakameroita. Poliisi on kaupungin pyynnöstä lisännyt myös alueen valvontaa. Lisäksi Laikon alueen valaistusta ollaan parantamassa.

Esitetyt toimenpiteet

Keskusta-alueen asukkaita palvelevat hyvin saavutettavissa olevat Metso ja Sampola. Lisäksi alustavien suunnitelmien mukaan nykyisen rautatieaseman paikalle avataan uusi asemakeskuskirjasto, joka palvelisi jatkossa sekä ydinkeskustan asukkaita että kaupungissa muutoin liikkuvia ihmisiä. Uuden kirjaston perustaminen vaatii lisäksi tilan investoinnit ja käyttötalousmenoihin lisäyksen muun muassa uutta henkilöstöä varten.

Monitoimitalo 13 kiinteistössä ei ole tällä hetkellä tilaa kirjastolle. Tilojen käyttöaste on korkea, ja niitä ollaan alustavan suunnitelman mukaan avaamassa muille asiakasryhmille osana pormestariohjelmassa mainittua tamperelaisten olkkaritoimintaa. Nuorisopalvelut suhtautuvat ajatukseen kirjastosta osana nuorten kulttuurikeskusta kuitenkin hyvin positiivisesti, mutta tällä hetkellä tämä ei ole tilakapasiteetin puitteissa mahdollista.

Tammerinpuiston kamera- ja poliisivalvontaa on aiemman vuonna 2022 tehdyn valtuustoaloitteen jälkeen lisätty. Pormestarin nimeämä työryhmä on parhaillaan kokoamassa keskusta-alueen turvallisuuden tilannekuvaa tavoitteenaan laatia sen pohjalta konkreettisia kehittämissuhteita turvallisuustilanteen parantamiseksi. Ryhmässä on mukana kaupungin edustajien lisäksi Pirkanmaan hyvinvointialueen, poliisin, Tampere tunnetuksi ry:n ja Kumppanuustalo Arttelin edustajat.

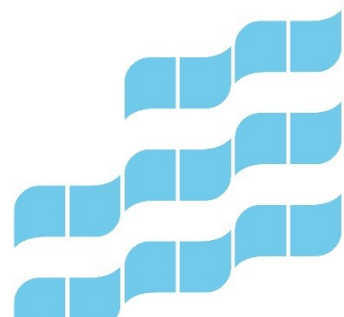
Vuoden 2026 talousarvioesityksessä ei ole varattu rahoitusta uuden kirjastopisteen mahdollisiin kustannuksiin.

Valmistelijat:

Kirjastopalvelujohtaja Niina Salmenkangas, puh. 040 800 4404, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Projektipäällikkö Mika Kulmala, puh. 050 382 6455, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Riskienhallinta- ja turvallisuusjohtaja Jouni Perttula, puh. 040 196 6512, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Kirjaamo

Lähettiläjä: tampereenpalvelupiste@tampere.fi
Lähetetty: maanantai, 4. elokuuta 2025 14:05
Vastaanottaja: Kirjaamo
Aihe: [#ID:AP-115077#] Tiedoksi / vastattavaksi yksikölle: Aloite: uusi kirjaston piste

Luokat: Musta luokka

Hei,

ohessa asiakkaan yhteydenotto tiedoksi / vastattavaksi.

Pidäthän viestin otsikossa tunnusteen [#ID:AP-115077#] kaikissa viesteissä ja vastauksissa, jotka käsittelevät tätä asiaa.

Ystävällisin terveisin,

Eveliina
Tampereen kaupunki
Tampereen palvelupiste
041 730 8168
www.tampere.fi
tampereenpalvelupiste@tampere.fi

Tampereen kaupungin rekisterien tietosuojaselosteet ja tietoa rekisteröidyn oikeuksista on luettavissa internet-sivuilla osoitteessa <https://www.tampere.fi/tietosuoja-ja-tiedonhallinta/tietosuojaselosteet>

Otsikko: Aloite: uusi kirjaston piste
Saapumisaika: 02.08.2025 12:28:01
Asiakkaan sähköpostiosoite: [REDACTED]
Asiakkaan puhelinnumero: (ei arvoa)
Alkuperäisen sähköpostin vastaanottajat: tampereenpalvelupiste@tampere.fi

Hei!

Haluaisin tehdä uuden aloitteen:
- Uusi kirjasto tai toimiston piste tai itsepalvelukirjasto Tampereen keskustaan.

Keskustan asukkaille ja siellä asioiville Metso ja Sampo ovat suhteellisen kaukana.

Parempaa saavutettavuutta varten keskustassa olisi hyvä olla oma kirjastonsa. Esim palautukset ja varausten noudot riittäisivät jo itsessään minimipalveluna. Itsellä jää monesti varaukset hakematta kun ei ehdi Metsolle missään välissä hakemaan.

Mielestäni sopiva paikka voisi olla esimerkiksi Nuorten Monitoimitalo 13 kyttälässä. Siellä on valmiiksi kaupungin palveluja, sijainti on keskeinen hyvien julkisten äärellä, ja lisäksi kirjat tulisivat näin myös lähemmäksi nuoria. Ja uskoisin että tilojakin riittäisi pienen kirjaston toimintaan.

Jos halutaan niin samalla voitaisiin miettiä Tammer-puiston ongelmien poistamista lisäämällä alueen viihtyvyttä ja turvallisuutta esim videovalvonnalla. Tässä olisi paikka elävöittää tämä vähäisesti hyödynnetty kulmaus kaupungista uudella tavalla.

Toivoisin että aloite otettaisiin käsittelyyn ja että voisi jotenkin seurata miten aloitteen käsittely etenee.

Kiitos ja terveisin,

[Redacted signature]

Koukkuniemen kirjaston säilyttäminen – vetoomus (TRE:4135/12.03.01/2025)

Tampereen kaupungin kirjaamoon 25.7.2025 saapuneessa vetoomuksessa esitetään, että Koukkuniemen kirjastoa ei lakkauteta osana Tampereen kaupungin talouden tasapainotusohjelmaa, kuten kaupunginhallituksen 30.6.2025 kokouksen kehyspäättöksen liitteessä on esitetty.

Vetoomuksen ovat jättäneet Lapinniemen ja Käpylän asukasyhdistykset ja vetoomuksen oheen on liitetty verkkoadressi ja paperinen adressi, joihin on kerätty 970 nimeä. Vetoomuksessa todetaan, että alueen asukkaat ja Koukkuniemen vanhainkodin alueella asuvat ja työskentelevät henkilöt eivät hyväksy lähikirjaston lakkauttamista. Vetoomuksessa vedotaan yleisistä kirjastoista annetun lain 10 §:ään, jonka mukaan yleisen kirjaston tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa.

Kaupungin talouden tasapainottamisohjelmassa edellytettiin jokaiselta palveluryhmältä ja yksiköltä tuntuja säästöjä. Pienempien säästökohteiden lisäksi oli välttämätöntä tarkastella isompia palvelukokonaisuuksia ja myös kirjastoverkon supistamista. Kirjastoverkkoa ja sen vuokrasopimuksia tarkasteltaessa Koukkuniemen kirjasto oli ainut, jonka vuokrasopimus on mahdollista irtisanoa nopeallakin aikataululla. Koukkuniemen kirjaston vuosittaiset käyttökustannukset koostuvat pääasiassa vuokrasta (20 000 €) sekä ict-laitteiden vuokrasta ja siivouskustannuksista (5 000 €).

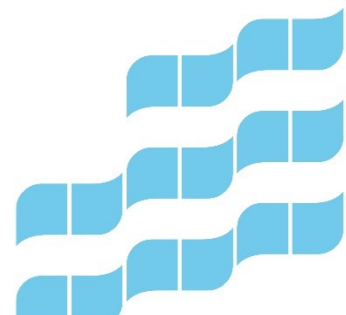
Koukkuniemen kirjasto sijaitsee Lapinniemessä. Alueella asuvien 1438 asukkaan lisäksi kirjastoa käyttävät myös Koukkuniemen työntekijät, sen asukkaat ja heidän omaisensa. Koukkuniemen kirjasto on neliöltään pienin (99 m²) Tampereen lähikirjasto, ja käyttöluvultaan toiseksi pienin ennen Terälahden kirjastoa. Vuonna 2024 Koukkuniemen kirjastosta tehtiin 14 600 ensilainaa ja siellä kävi 32 000 asiakasta. Alueen asukkaiden lähimmät kirjastot Koukkuniemen jälkeen ovat Sampola (2100 m) ja pääkirjasto Metso (2600 m).

Tampereen kaupungin pormestariohjelmaan on kirjattu, että kaupungin ”palveluiden tulee olla esteettömiä, turvallisia ja saavutettavia kaikille riippumatta yksilöllisistä ominaisuuksistamme, asuinpaikastamme tai tulotasostamme. Kirjastot, kulttuuriharrastukset ja liikuntapaikat ovat Tampereella lähellä. Lähikirjastojen toiminta turvataan ja omatoimiaikoja laajennetaan”.

Koukkuniemen kirjaston lakkauttaminen sisältyi kehysesityksen liitteenä esitetyn talouden tasapaino-ohjelman toimenpiteisiin, mutta säästöjen uudelleenarvioinnin jälkeen kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan vuoden 2026 talousarvioesityksessä on varattu rahoitus Koukkuniemen kirjaston säilyttämiseen.

Valmistelija:

Kirjastopalvelujohtaja Niina Salmenkangas, puh. 040 800 4404, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lapin kaupunginosan omakotiyhdistys ry

SAATE

Lapinniemi-seura ry

25.7.2025

Tampereen kaupunki

Kirjaamo

(ja edelleen oheisen jakelun mukaan)

Arvoisat Tampereen kaupungin päättäjät ja viranhaltijat,

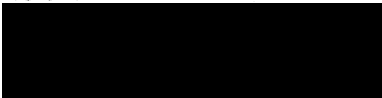
Aamulehti uutisoi 27.6.2025 pormestari Ilmari Nurmisen säästösuunnitelmista kaupungin talouden kohentamiseksi. Yksi sivistyspalvelujen palvelualueelle hahmotelluista säästökohteista oli Koukkuniemen kirjaston lakkauttaminen.

Koukkuniemen kirjaston lähialueiden eli Lapinniemen ja Lapin/Käpylän asukkaat ja Koukkuniemen vanhainkodin alueella asuvat ja työskentelevät henkilöt eivät hyväksy lähikirjaston lakkauttamista. Osoitukseksi tästä olemme keränneet verkkoadressiin ja paperisiin adresseihin yhteensä 970 nimeä vain muutaman viikon aikana kesellä kesälomakautta. Nimilistat on liitetty oheen (alkuperäiset paperiset osoitettuna pormestari Nurmiselle ja sähköiset kopiot muille vastaanottajille).

Yleisistä kirjastoista 29.12.2016 annetun lain nro 1492/2016 10 §:n mukaan ”yleisen kirjaston tulee olla kaikkien käytettävissä ja saavutettavissa”. Koukkuniemen kirjasto on sijainniltaan poikkeuksellinen Tampereen muihin kirjastoihin verrattuna: Kirjasto sijaitsee Koukkuniemen vanhainkodin alueella, ja kirjaston käyttäjiä ovatkin lähialueiden asukkaiden lisäksi myös sadat hoivapalvelujen piirissä asuvat ikäihmiset omaisineen. Alueen vanhusväestölle lähellä sijaitseva kirjastopalvelu on harvoja saavutettavissa olevia kulttuuripalveluja ja kirjaston sulkeminen vaarantaisi vakavasti mainitun säännöksen toteutumisen. Lisäksi kirjasto on osa pormestarin peräänkuuluttamaa ”matalan kynnyksen yhteisötilojen verkostoa” ja ”olkari” alueen asukkaille ja sen palvelujen käyttäjille vauvasta vaariin.

Jos Koukkuniemen kirjaston lakkauttamissuunnitelmissa edetään, edellytämme, että kaupunki järjestää asiasta varsinaisen kuulemisen yleisistä kirjastoista annetun lain 5 §:n mukaisesti. Toivomme kuitenkin, että kirjaston sulkemista vastustavan vetoomuksen saama selkeä kannatus saa pormestarin tai viimeistään säästöpäätöksiä tekevän kaupunginvaltuuston luopumaan tästä hankkeesta, jonka säästöpotentiaali, 25 000 euroa vuodessa (Kh 30.6.2025), vaikuttaa kirjaston lakkauttamisen aiheuttamiin haittoihin nähden vähäiseltä.

Ystävällisin terveisin

Sanna Karppinen
puheenjohtaja
Lapin kaupunginosan omakotiyhdistys ry

Martti Santasalo
puheenjohtaja
Lapinniemi-seura ry

JAKELU

Pormestari Ilmari Nurminen
Apulaispormestari Anne-Mari Jussila
Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Kalervo Kummola
Kaupunginhallituksen jäsenet
Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan jäsenet
Sivistyspalvelut, johtaja Lauri Savisaari
Kulttuurijohtaja Sampo Terho
Kirjastopalvelujohtaja Niina Salmenkangas

Yhdistyksien talo -hanke (TRE:4344/10.03.07/2025)

Aloitteessa neljä suurinta Tampereella toimivaa eläkeläisjärjestöä esittävät, että kaupunki perustaisi yhdistysten yhteiskäyttöön tarkoitetun tilan, ”Yhdistysten talon”. Tilassa voisi järjestää ikäihmisille kerho-, harraste- ja kokoontumistoimintaa sekä tarjota yhteisöllisen kohtaamispaikan. Tilat voisivat iltaisin olla muiden yhdistysten ja yhteisöjen käytettävissä. Aloitteen perusteluissa korostetaan ikäihmisten omatoimisuuden tukemista, yksinäisyyden ehkäisyä sekä mahdollisuutta yhdistää hajallaan olevia toimintoja ja tiloja kustannustehokkaasti. Esitetty tila sisältäisi toimistoja, muunneltavia kerho- ja kokoustiloja sekä kahvila-/oleskelutiloja.

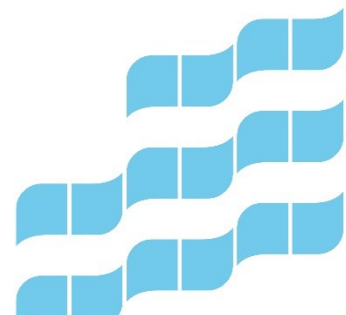
Ilmari Nurmisen pormestariohjelmassa linjataan ylisukupolvisten yhteisöllisten kokoontumistilojen perustamisesta eri puolille kaupunkia. Osana tätä työtä, kaupunki suunnittelee Monitoimitalo 13:sta (Satakunnankatu 13) alakerran kahvila- ja salitilojen luovuttamista yhteisöllistä toimintaa järjestävien yhdistysten käyttöön lautakunnan erikseen tekemällä avustuspäätöksellä. Lisäksi Pohjolan kädentaitopajojen toimintoja suunnitellaan siirrettäväksi saman rakennuksen ylempien kerrosten kädentaitotiloihin. Yhdessä nämä tilat muodostavat toiminnallisen ja yhteisöllisen matalankynnyksen tilakokonaisuuden. Avointen tilojen lisäksi talosta löytyy lukuisia edullisesti vuokrattavia kokoustiloja. Tampereen kaupungin sivistyspalvelujen edustajat tapasivat aloitteen jättäneet yhdistykset Monitoimitalo 13:ssa 26.8.2025. Tapaamisessa esiteltiin tiloja ja kerrottiin sen tarjoamista mahdollisuuksista.

Tampereen kaupunki ei ole varautunut talousarviossaan uusien tilojen vuokraamiseen tai rakentamiseen, joten aloitteen mukaista toimintaa voidaan järjestää vain palveluverkon olemassa olevissa vajaalla käytössä olevissa tiloissa. Monitoimitalo mahdollistaa paljon toimintoja kustannustehokkaasti. Toimistotiloja kohteesta ei voida järjestää. Kaupunki on valmis jatkamaan neuvotteluita aloitteen jättäneiden yhdistysten kanssa Monitoimitalo 13:sta tilojen käytöstä.

Tilojen käyttöön ottaminen on mahdollista vuoden 2026 talousarvion puitteissa, lukuun ottamatta erikseen ja myöhemmin suunniteltavan kahvilatoiminnan järjestämistä.

Valmistelija:

Suunnittelupäällikkö Jaakko Laurila, puh. 044 430 9014, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Yhdistyksen talohankkeen tarveselvitys

Hanke yhdistyksen yhteiskäytössä olevasta talosta syntyi neljän suurimman Tampereella toimivan eläkeläisjärjestön yhteisestä ajatuksesta. Tarkoitus on saada samanikäiset, samoilla huolenaiheilla ja samankaltaisilla tarpeilla olevat tamperelaiset toimimaan yhteistuumin, yhteisissä tiloissa. Viidennes Tampereen kaupungin asukkaista on yli 65 v, joten edustamme merkittävää joukkoa kuntalaisista.

Tässä hankkeessa Eläkeliitto, Eläkkeensaajat, Eläkeläiset ja Kansalliset seniorit ajavat yhteistä asiaa. Tavoitteena on, että Tampereella olisi yhteinen yhdistyksen tila, jossa päivisin voisivat kokoontua eläkeläisryhmät eri harrastusten ja yhteisten kohtaamisten äärellä. Iltaisin tiloja voisivat käyttää muut ryhmät; nuoriso-, harraste- tai järjestöryhmät. Hankkeen valmistelussa tilasta on käytetty nimeä `yhdistyksen talo`.

Edellä luetellut eläkeliitot esittävät yhdistyksen talohanketta kuntavaalien jälkeiseen Tampereen kaupungin pormestariohjelmaan.

Saavutettavissa olevat hyödyt

Ikäihmisten omatoimisuuden ylläpito, yksinäisyyden ja siitä aiheutuvien ongelmien ehkäisy on ensiarvoisen tärkeää. Yksinäisyys voi johtaa runsaaseen terveyspalveluiden käyttöön. Tätä voidaan ehkäistä lisäämällä mahdollisuuksia kohdata muita ikäihmisiä. Yhteinen talo mahdollistaisi ennaltaehkäisevän toiminnan, paikan tavata samanikäisiä ihmisiä, osallistua kerhoihin ja aktiviteetteihin tai vain kahvitella ja keskustella vertaisten kanssa.

Eläkeläisliittojen yhtenäisen näkemyksen mukaan tiloja tarvittaisiin kerho- sekä harrastetoimintoihin, kokouksiin ja jonkin verran toimistotyön tarpeisiin. Näkemys on, että toiminnot saataisiin sovitettu yhteen, jolloin tilojen käyttöaste nousee ja kustannukset voidaan jakaa nykyistä paremmin. Joustavasti muunneltavat tilat mahdollistaisivat erilaisten toimintojen järjestämisen hyvin suunnitellun aikataulutuksen mukaisesti. Tämä yhdistäisi hajallaan olevia toimintoja ja tiloja sekä vaikuttaisi järjestöjen kuluihin ja siihen tarvittavaan tukeen.

Kyseinen tila mahdollistaisi myös esimerkiksi nuorten ja ikäihmisten luontevan kohtaamisen esim. kokkauskerhojen kautta tai digipalveluiden antamisen sitä tarvitseville. Lisäksi on ideoitu muun muassa ”Omaisparkeista”, joka antaisi omaishoitajille mahdollisuuden lyhyisiin hengähdys- tai asiantuntijakokouksiin, joita ympärivuorokautinen huolehtijan ja hoivaajan jaksaminen edellyttää.

Tavoite on, että tiloissa voisi myös järjestää luento- ja keskustelutyöppisiä tilaisuuksia ikäihmisiä kiinnostavista aiheista esimerkiksi digihuijaukset, ikäihmisten ravitsemus, uniongelmat.

Eläkeläisjärjestöt toimivat pääsääntöisesti päiväaikaan ja esimerkiksi kokoustiloja voisi vuokrata iltaisin kokouspaikkaa vaille oleville yhdistyksille ja yhteisöille.

Liikuntatiloja ei tavoitella yhdistysten taloon, vaan kaupungissa olevia liikuntatiloja hyödynnetään liikuntakerhojen järjestämiseen, joita pidämme äärimmäisen tärkeänä omatoimisuuden, aivoterveyden ja kaatumisien ehkäisyn kannalta.

Talosta ei ole tehty tarkkaa toiminnallista suunnitelmaa. Mikäli hanke etenee ja pääsee pormestariohjelmaan, eläkeläisyhdistyksillä on valmius tuottaa tarvittava suunnitelma. Lisäksi on

valmius neuvotella hankkeesta tarkemmin Tampereen kaupungin tiloista ja järjestöyhteistyöstä vastaavien tahojen kanssa.

Tilatarpeita koskevat edellytykset

Tampereen kaupunki myönsi vuoden 2025 avustuksissa eläkeläisyhdistyksille erillisen avustuksen tilakustannuksiin. Tämä avustus voitaisiin osittain korvata antamalla korvauksetta tilat yhdistyksien toimintaan Yhdistysten talosta. Yhdistyksien vapaaehtoiset toimijat huolehtisivat päiväaikaisesta toiminnasta. Kaupungin tukea tarvittaisiin työntekijään, joka huolehtii muun muassa tilasta kokonaisuutena ja tilavarausten koordinoinnista mukaan lukien ilta-aikainen toiminta. Tämän tehtävän katsotaan kuuluvan Tampereen kaupungin vastuulle.

Tilan sijainnille on tärkeää, että se on julkisen liikenteen varrella ja, että se voi olla myös palvelubussiliikenteen saavutettavissa. Tilan on oltava esteetön.

Tilatarve käsittää muutaman toimiston, muunneltavan kerho/kokoustilan, keittiö-kahvittelutilan ja normaalit sosiaalityilat. Tarkempi tilaohjelma tuotetaan mahdollisen kohdetilan ja saatavilla olevien neliöiden selvittyä.

Hyvinvointialueen toiminnoista vapautuvista tiloista lienee olevan hyödynnettävissä tiloja tähänkin tarkoitukseen.

Yhdistyksien talo-hankkeen puolesta

Eläkeliiitto, Eläkeläiset, Eläkkeensaajat ja Tampereen kansalliset seniorit

Ikäihmisten kädentaitotoiminnan jatkaminen Tampereen kaupungilla

– vetoomus (TRE:3064/05.01.00/2025)

Tamperelaiset ikäihmisten kädentaitopajan käyttäjät esittävät vetoomuksessaan, että Tampereen kaupunki palauttaa ja turvaa ikäihmisille suunnatun kädentaitotoiminnan entisessä laajuudessaan. Perusteluissa korostetaan toiminnan merkitystä ikäihmisten toimintakyvyn ylläpitämisessä, yksinäisyyden ehkäisyssä sekä hyvinvoinnin edistämisessä. Aloitteessa tuodaan esiin aiempien palvelukeskusten pitkä historia ja laaja tarjonta sekä huoli nykyisen toiminnan supistumisesta ja ohjaajaresurssien puutteesta.

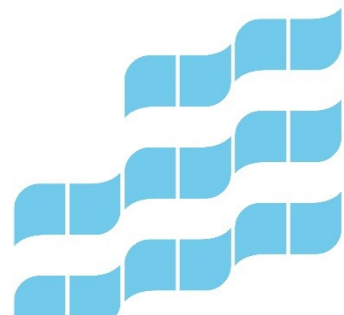
Kädentaitopajat siirtyivät hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä Pirkanmaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Hyvinvointialue on lakkauttanut pajoja osana palveluverkkomuutoksiaan. Ikäihmisten kädentaitotoimintaa järjestetään tällä hetkellä Pohjolan Lähitorin kädentaitotilassa yhteistyössä Kotilinnasäätiön, Pirkanmaan hyvinvointialueen ja Tampereen kaupungin kanssa vuoden 2025 loppuun saakka. Järjestely on väliaikainen, sillä tila on Pirkanmaan hyvinvointialueen tila, eikä Tampereen kaupunki ole varautunut tilan vuokrakustannuksiin talousarviossaan.

Väliaikaisen järjestelyn päätyttyä Tampereen kaupunki suunnittelee käynnistävänsä avoimen ikääntyneille suunnitellun kädentaitotoiminnan Monitoimitalo 13 kädentaitotiloissa osoitteessa Satakunnankatu 13. Suunnitelmissa on palkata tilaan ammattilaisohjaajat aloitteessakin mainitun kulttuuri- ja liikuntarahaston turvin. Kädentaitotilat voivat alustavan suunnitelman mukaan olla eläkeläisille suunnatun toiminnan käytössä maanantaista keskiviikkoon noin klo 8.30–13. Vaikka aikataulu supistuu nykyisestä, se tarjoaa toiminnalle turvaa, jatkuvuutta ja ammattilaisohjaajien läsnäolon. Monitoimitalon tilat ovat Pohjolankadun tiloja suuremmat ja mahdollistavat yhtäaikaisen suuremman osallistujajoukon.

Monitoimitalo 13:sta tiloissa on suunnitteilla järjestää jatkossa myös muita hyvinvointia ja osallisuutta tukevia toimintoja ikääntyneille yhteistyössä eläkeläisjärjestöjen kanssa. Rakennuksen alakerran tyhjiillään olevaan kahvila- ja salitilaan mahdollisesti sijoittuvat toiminnot tukevat kädentaitopajojen toimintaa ja luovat yhdessä monipuolisen kokonaisuuden.

Tuleva avoimen kädentaitopajan avaaminen Monitoimitalo 13:sta tiloihin on vain osa kaupungin laajaa ikääntyneille sopivaa kulttuuri- ja vapaa-ajan tarjontaa. Keskeisimpänä näistä on Tampereen seudun työväenopisto, jonka kädentaitojen kurssitarjonta on laaja - tarjolla on muun muassa neule- ja kädentaitokahviloita Sampolassa sekä lukuisia muita kursseja. Tampereen kirjastoissa järjestetään säännöllisesti erilaisia maksuttomia lukupiirejä, keskustelutilaisuuksia ja tietovisoja. Museoilla on yhteinen säännöllisesti kokoontuva senioriryhmä. Mikäli lähteminen kulttuurin pariin yksin tuntuu hankalalta, voi mukaansa kutsua vapaaehtoisen kulttuuriluotsin. Lisäksi Tampereen kaupungin avustamat järjestöt järjestävät erilaista yhteisöllistä matalankynnyksen toimintaa ja harrastuksia ympäri kaupunkia.

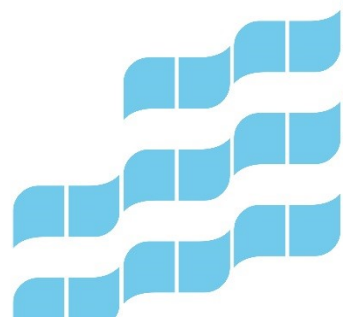
Edellä esitetyn perusteella esitetään, että kädentaitotoiminnan jatkuvuus turvataan siirtämällä toiminta vuoden 2026 alusta Monitoimitalo 13:een, palkkaamalla toimintaan ammattilaisohjaaja ja hyödyntämällä kulttuuri- ja liikuntarahaston varoja. Toiminnan aikataulu ja sisältö suunnitellaan yhteistyössä käyttäjien ja kumppaneiden kanssa. Ensimmäinen yhteinen tapaaminen järjestettiin kädentaitotiloissa tamperelaisten eläkeläisjärjestöjen ja aloitteen jättäneiden kanssa 26.8.2025.

Vuoden 2026 talousarvio mahdollistaa toiminnan siirtämisen ja kehittämisen. Toteutus edellyttää sisäisen vuokrauksen muutoksia ja kulttuuri- ja liikuntarahaston hyödyntämistä.

Valmistelija:

Suunnittelupäällikkö Jaakko Laurila, puh. 044 430 9014, etunimi.sukunimi@tampere.fi

VETOOMUS IKÄIHMISTEN KÄDENTAITOTOIMINNAN JATKAMISESTA TAMPEREEN KAUPUNGILLA

Ikäihmisten palvelut

Tampereen kaupunki on ennen soteuudistusta järjestänyt kaupungin ikäihmisille suunnattua toimintaa palvelukeskusten yhteydessä. Palvelukeskuksissa on järjestetty mm ruokailumahdollisuus, kuntosalitoimintaa, kädentaitojen ohjausta, kulttuuriohjelmaa ja kotona asuville päivätoimintaa. Soteuudistuksen myötä nämä palvelut siirtyivät Pirkanmaan hyvinvointialueelle vuoden 2023 alussa ja suurin osa niistä lakkautettiin vuoden 2024 aikana.

Kädentaitotoiminnan palvelun käyttäjät esittävät, että kädentaitopalvelut palautetaan entisessä laajuudessaan takaisin ikäihmisille Tampereen kaupungin toimesta järjestettyinä.

Perustelut:

1. Ikäihmisten määrä Tampereella

Tampereen väkimäärä on noin 260 000 asukasta, joista vajaa viidennes eli lähes 20 % (n 50 000 henkeä) on yli 65-vuotiaita. Tamperelaisten ikäihmisten määrä vastaisi hyvinkin jonkin toisen isohkon paikkakunnan koko asukasmäärää. Tämä joukko ei ole pelkästään menoerä vaan myös merkittävä veronmaksaja.

2. Palvelukeskusten palvelut

Tampereen kaupunki aloitti Pappilan palvelukeskuksessa monipuolisen vapaa-ajan toiminnan jo vuonna 1973. Pispan palvelukeskuksessa vastaava toiminta aloitettiin vuonna 1981 ja Tammelan palvelukeskuksessa vuonna 1995, josta toiminta siirtyi myöhemmin Pohjolan palvelukeskukseen. Lisäksi Lielahdessa oli vastaavaa toimintaa jonkin aikaa.

Nämä toiminnot lopetettiin Pirkanmaan hyvinvointialueen toimesta vuoden 2024 aikana. Pappilan toiminta kesti 51 vuotta, Pispan 43 vuotta ja Pohjolan 27 vuotta. Näin suuri yhtiäkinen yhteen väestönosaan kohdistuva palveluiden alasajo on Tampereen kaupungilla ennennäkemätöntä.

3. Kenen vastuulle ikäihmisten palveluiden järjestäminen kuuluu

Soteuudistusta tehtäessä siirrettiin ikäihmisten palvelutoimintaa kaupungin vastuulta sotealueelle. Kun sotealue säästösyistä luopui näiden palveluiden tuottamisesta, kaupunki puolestaan vetäytyi järjestämisvastuusta kokonaan. Oliko ajatuksena se, että ikäihmiset ikään kuin siirtyivät hyvinvointialueen asukkaiksi, jolloin kaupungilla ei enää ole tällaisia velvollisuuksia heitä kohtaan?

Ikäihmisten toimintakyvyn säilyttämiseen liittyvät palvelut maksavat tiemmä vähemmän kuin sairaanhoitopalvelut. Mikäli ikäihminen pystyy näiden palveluiden avulla vielä hetken pärjäämään kotioiloissa, sen ajattelisi olevan edullista koko yhteiskunnalle.

Ikäihmiset, vammaiset ja muut vastaavat ryhmät ovat aivan yhtä täysivaltaisia tamperelaisia kuin kaikki muutkin tämän kaupungin asukkaat. Hekin maksavat veronsa Tampereelle. Sen myötä myös heille kuuluvat kaupungin nimenomaan heille järjestämät palvelut niin kuin ne kuuluvat kaupungin muillekin asukasryhmille. Ikäihmiset ja vammaiset eivät ole Pirhan asukkaita vaan Tampereen kaupungin asukkaita.

4. Pohjolan kädentaitopajan toiminta

Alkuvuonna 2025 päätettiin Pohjolan kädentaitopajan toiminnan jatkamisesta kokeiluna kesäkuun loppuun saakka. Myöhemmin on tullut tieto, jonka mukaan toiminta jatkuu myös kesäkuun jälkeen.

Pohjolan kädentaitopaja toimii tällä hetkellä hyvin suppealla versiolla verrattuna aikaisempaan toimintatapaan. Olennainen ero on siinä, että vapaaehtoiset vastaavat paikan toiminnasta. Vapaaehtoiset, jotka kaikki ovat jo ikäihmisiä, hoitavat ovien avaamisen ja sulkemisen ja ovat paikalla koko aukioloajan. Palkatun ohjaajan palveluita on vain pari tuntia viikossa ja se ei riitä.

Paikalla tarvitaan kokoaikainen palkattu ohjaaja.

Satunnaisten kurssien järjestäminen ei korvaa kokoaikaisen ohjaajan tarvetta.

Pohjolassa on mahdollisuus käyttää ompelukoneita, työtilat ovat hyvät ja paikalle on helppo tulla. Toiminnasta ei ole ilmoitettu julkisesti ja silti väkeä on riittänyt. Kun tieto aukiolosta leviää, Pohjolan tilat eivät yksinään riitä.

5. Pispän kädentaitopaja

Pispän kädentaitopalan tarjonta oli huomattavan paljon laajempaa kuin mitä on Pohjolan yksikön toiminta. Pispassa oli käytettävissä erillinen puutyöverstas. Samoin savi- ja keramiikkatöille, posliininmaalaukselle ja sutikerholle eli maalauskerholle oli omat tilansa tarvittavine vesialtaineen ja polttouuneineen.

Kangaspuita varten oli käytettävissä oma valoisa ja riittävän tilava huoneensa, johon oli sijoitettuna myös korkea työpöytä kankaiden leikkaamista yms varten. Ompelukoneille ja saumurille oli myös hyvät, valoisat tilat.

Kädentaitojen harrastajat järjestivät Pispassa vuoden mittaan useita myyjäisiä, joista muodostui pitkäaikainen käytäntö.

Paikalla oli kokoaikainen palkattu kädentaito-ohjaaja. Hänellä oli oma ikkunallinen toimistotilansa muiden tilojen yhteydessä. Kädentaito-ohjaaja oli ammatillisesti monitaitoinen ja sosiaalisilta taidoiltaan korkeatasoinen ammattihenkilö, jonka irtisanominen oli suuri menetys Pispän kädentaitojen harrastajille.

Pispan sijainti oli länsitamperelaisille hyvä, mutta paikalle tuli väkeä myös eri puolilta kaupunkia, jolloin matka oli pitkä. Tämän vuoksi olisi hyvä, että Pisan ja Pohjolan lisäksi olisi Pisan tasoinen paikka tarjolla myös kaupungin itäpuolella.

Nuorisoa varten on perustettu kaupungin keskustaan Nuorten kulttuurikeskus Monitoimitalo 13. Siellä järjestetään nuorille paljon erilaista toimintaa, mm vastaavia kädentaitopajoja, joita ikäihmisille järjestettiin palvelukeskusten yhteydessä.

Tampereella tarvittaisiin myös senioreita varten jonkinlainen oma monitoimitaloversionsa.

6. Kulttuuria ovat myös ikäihmisten käsityöt

Museovirasto on vuonna 2017 määritellyt, että käsityökulttuuri on elävää ja hyväksi ihmisille. Käsityö on yksi Suomen suosituimmista harrastuksista ja vahvasti elävää kulttuuriperintöä. Käsityötä harrastavat kaikenikäiset, niin naiset kuin miehetkin. Käsityöstä saa myös moni yrittäjä elantonsa. Harrastus tekee hyvää myös ihmisten hyvinvoinnille.

Tämän kulttuurimuodon harrastajia on tässäkin kaupungissa paljon. Palvelukeskusten kädentaitotoiminnan lopettamispäätökset ovat olleet takaperoista kehitystä. Moni eläkkeelle jäänyt on ruvennut vasta kädentaitopajalla opettelemaan käsityöiden tekoa, esim sukkien kutomista. Tällainen mahdollisuus oppia ikäihmisenä uutta oli mitä parhainta ennaltaehkäisevää terveydenhoitoa.

7. Tampereen kaupungin talousarvio vuodelle 2025

Tampereen kaupungin vuoden 2025 talousarvion esittelyaineistossa mainitaan seuraavat ikäihmisiä koskevat asiat:

Ikäihmisten arjen ja aktiivisuuden tukeminen

- Uimahallimaksujen hinnoittelua jatketaan siten, että yli 65- vuotiaiden päiväaikojen (ma-pe klo 9-15) uintivuorot ovat maksuttomia ja kausirannekkeen käyttöä jatketaan. Senioreiden uintimäärät ovat yli tuplaantuneet vuonna 2024.
- Talousarviossa on osoitettu lisärahoitusta palveluliikenteen avustajapalveluihin.
- Kokoontumistilojen vuokria tuetaan eri puolilla kaupunkia.
- Hyvinvoinnin kehitysohjelmassa käynnistetään "Toimintakykyä ja osallisuutta ikäihmisille etsivällä kulttuurisella vanhustyöllä" – projekti.

Mitä tarkoittaa "etsivä kulttuurinen vanhustyö"? Lähitorien toiminta palvelukeskuksissa on ollut jo tällaista toimintaa, mutta tämän talousarviokohdan mukaan tässä käynnistetään jotakin uutta työmuotoa. Miksi ei hyödynnetä jo valmiiksi hyväksi koettuja työmuotoja?

8. Ikäihmisten virkistysrahasto

Ikäihmisten virkistysrahaston varat on saatu perintöinä ja lahjoittajat ovat kohdentaneet ne tamperelaisille ikäihmisille, Tampereen kaupunki on hallinnoinut tätä rahastoa.

Vuoden 2021 lopussa tämän rahaston pääoma oli 4 361 441,03 euroa. Rahastosta on vuosittain käytetty noin 300 000 - 400 000 euroa.

Sote-päätös tehtiin kesällä 2021. Tähän liittyen kaupunki muutti ikäihmisten virkistysrahaston nimen ja sääntöjä maaliskuussa 2022. Muutosta on perusteltu sosiaali- ja terveystieteiden sekä pelastustoimen siirtymisellä hyvinvointialueelle. Rahaston sääntöjä on muutettu vastaamaan vuoden 2023 rakenneuudistusta ja kaupungin järjestämisvastuun mukaista toimintaa. Rahaston nimeksi muutettiin Kulttuuri- ja liikuntarahasto.

Rahaston tarkoituksena on muutosperusteluiden mukaan edistää asukkaiden, erityisesti ikäihmisten, hyvinvointia ja yhdenvertaista osallistumista kulttuuri- ja liikuntatoimintaan sekä parantaa kulttuuri-, liikunta- ja muiden vapaa-ajanpalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta. Varojen käytöstä tulee vähintään puolet kohdentaa ikäihmisille suunnattuihin palveluihin. Valtiokonttori on hyväksynyt esitetyt rahaston käyttötarkoituksen muutokset.

Johtopäätös: ikäihmisiltä hävisi noin 2 miljoonaa euroa tämän muutoksen myötä.

███ syksyllä 2024 saadun perinnön myötä rahaston varat kasvavat 4,4 miljoonalla eurolla. Näitäkin varoja tulisi käyttää myös ikäihmisten hyväksi.

Koska ikäihmisille osoitettuja lahjoitusvaroja on käytettävissä näinkin paljon, esitetään näiden varojen käyttämistä myös kädentaitopajojen toimintaan.

Liite Yla 2.9.2025

Vuoden 2026 talousarvion yhteydessä käsiteltävät kuntalaisaloitteet

Kuntalaisaloite kaupunkipyörien maksuttomuudesta nuorille
TRE:3108/02.00.01/2025

Kuntalaisaloite kaupunkipyörien maksuttomuudesta nuorille
TRE:3108/02.00.01/2025

Nuorisovaltuusto on 27.3.2025 kokouksessaan jättänyt aloitteen kaupunkipyörien maksuttomuudesta alle 24-vuotiaille. Aloitetta perustellaan sillä, että kaupunkipyörien käyttö on nuorten keskuudessa vähäistä ja maksuttomuus voisi kannustaa käyttämään pyöriä lisäten samalla arkiliikkumista. Kaupunkipyörien käyttöä peilataan erityisesti sähköpotkulautojen käyttöön ja niiden suosioon.

Kaupunkipyörät ovat nyt jo edullisia käyttää, sillä yli puoli vuotta kestävä kauden käyttöoikeus maksaa vain 30 euroa ja kuukauden mittainen käyttöoikeus 10 euroa. Päivän käyttöoikeuden voi ostaa 5 eurolla ja yksittäisen matkan 2 eurolla. Maksuttomuudella ei arvioida olevan niin suuria hyötyvaikutuksia, että se kannattaisi toteuttaa esitetyllä tavalla. Kaupunkipyörien suosiota nuorten keskuudessa tulee kasvattaa muilla keinoin.

Nykyinen kaupunkipyöräjärjestelmä on käytössä vuoden 2027 loppuun. Nykyisen järjestelmän puitteissa voidaan tehdä rajallisesti erilaisia toimenpiteitä, jotka tähtäävät kaupunkipyörien suosion kasvuun nuorten parissa. Tällaisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi kaupunkipyörien markkinointi nuorille luonteivissa kanavissa sekä kaupunkipyöräasemien sijoittelu siten, että ne palvelevat erityisesti nuorten tekemiä matkoja. Näitä toimenpiteitä on jo tehty kausien varrella, ja mm. tänä vuonna nuoret ovat markkinointisuunnitelman yhtenä kohderyhmänä.

Ihmisten liikkumistapaan vaikuttavat päätekijät tärkeysjärjestyksessä ovat vaiva, aika ja raha. Siispä seuraavan kaupunkipyöräjärjestelmän hankinnassa tulee tavoitella erityisesti käyttämisen vaivattomuutta ja ajansäästöä. Kaupunkipyörien käyttöönoton nopeus, sujuvuus ja helppous, tiheä asemaverkko ja mahdollisuuksien mukaan sähköavusteiset pyörät ovat avainasemassa näiden tavoitteiden saavuttamisessa. Nämä laatutekijät koskevat nuoria siinä missä kaikkia muitakin ikäryhmiä. Myös seuraavasta kaupunkipyöräjärjestelmästä pyritään saamaan niin edullinen, että mahdollisimman monella on taloudelliset edellytykset käyttää kaupunkipyöriä.

Vuoden 2026 talousarvioehdotus ei sisällä aloitteen mukaista kaupunkipyörien maksuttomuutta alle 24-vuotiaille nuorille.

Aloite kaupunkipyörien maksuttomuudesta nuorille

Kaupunkipyörien käyttökausi on taas edessä. Kaupunkipyöriä näkyi liikenteessä erittäin maltillisesti viime kesänä. Etenkin tamperelaisten nuorten keskuudessa kaupunkipyörien käyttö on liian vähäistä. Samalla puhutaan paljon nuorten vähäisestä liikkumisesta, sekä lisäksi sähköpotkulautojen käytön aiheuttamista kaupunkikuvallisista haasteista.

Kaupunkipyörät eivät ole tarpeeksi houkutteleva vaihtoehto sähköpotkulaudoille. Vaikka kaupunkipyörien hinnat ovat sähköpotkulautoja alhaisempia, sähköpotkulaudat koetaan nuorison keskuudessa houkuttelevampana niiden vaivattomuuden takia.

Vaikka kaupunkipyörien käyttömaksut ovat todella maltillisia, nuoret eivät ole kokeneet tätä liikkumismuotoa omakseen. Nyssen vuoden 2024 kaupunkipyörien käyttökyselyssä vastaajista vain 10 prosenttia on ilmoittanut käyttävänsä kaupunkipyöriä koulumatkoihin. Maksuttomuus merkittävästi kannustaisi ja helpottaisi nuorten arkiliikkumista, ollen varteenotettava vaihtoehto sähköpotkulautojen käytölle tai julkisella liikenteellä kulkemiselle.

Nuorena opittu kaupunkipyörän käyttö jatkuu helposti tulevaisuudessakin. Myös vanhempi tamperelainen väestö voisi innostua kaupunkipyörien käytöstä nuorten esimerkistä.

Tampereen nuorisovaltuusto ehdottaa alle 24-vuotiaille nuorille oikeutta käyttää kaupunkipyöriä ilmaiseksi. Näin saadaan lisättyä arkiliikuntaa ja sitoutettua nuoret kestävään liikkumiseen.

Hyväksytty nuorisovaltuuston kokouksessa 27.3.2025.

Lisätietoja:

Tampereen nuorisovaltuusto

nuorisovaltuusto@tampere.fi

www.tampere.fi/nuorisovaltuusto